

ความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร
ผู้ปลูกหม่อน อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

จักรพันธ์ พรหมเกียง

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาศาสตร์พยากรและส่งเสริมการเกษตร
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2562

ความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร
ผู้ปลูกหม่อน อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกณฑ์ที่เหมาะสมของเกษตรกร
ผู้ปลูกหม่อน อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

จักรพันธ์ พรหมเกียง

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนบริหารการและส่งเสริมการเกษตร

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังสดาล กนกหงษ์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พหล ศักดิ์คะทัศน์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุดิสสรค์ เครือคำ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.นครศ รั้งควัด)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เม่งอำพัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ชื่อเรื่อง	ความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร ผู้ปลูกหม่อน อำเภอลำดวน จังหวัดน่าน
ชื่อผู้เขียน	นายจักรพันธ์ พรหมเกียง
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังสดาล กนกหงษ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม 2) เพื่อศึกษาความรู้ และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม กับความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอลำดวน จังหวัดน่าน และ 4) เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม อำเภอลำดวน จังหวัดน่าน จำนวน 154 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ สถิติพรรณนา การวิเคราะห์การถดถอยพหุ และการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 59.1) เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49 ปี มีสถานภาพสมรส ไม่ได้เรียนหนังสือหรือเรียนไม่จบการศึกษาภาคบังคับ มีรายได้รวมเฉลี่ย 116,480.63 บาทต่อปี รายได้จากการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม เฉลี่ย 39,038 บาทต่อปี รายได้อื่นๆ นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 74,829 บาทต่อปี พื้นที่ในการผลิตเฉลี่ย 3.48 ไร่ การถือครองที่ดินแบบเป็นเจ้าของเฉลี่ย 3.26 ไร่ แรงงานที่ใช้ในการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม เป็นแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.74 คน เป็นแรงงานจ้าง 0.29 คน มีแรงงานรวมเฉลี่ยอยู่ที่ 2.03 คน เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมเฉลี่ย 2.63 ปี ประสบการณ์ในการฝึกอบรมเฉลี่ย 0.78 ครั้งต่อปี ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.1) เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกหม่อนตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เป็นบางครั้ง เรื่องที่ติดต่อส่วนใหญ่ (ร้อยละ 63.6) เป็นการบันทึกและการตามสอบ เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.1) รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมจากเพื่อนบ้าน

คำสำคัญ : ความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกร, เกษตรดีที่เหมาะสม, อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

Title	KNOWLEDGE AND PRACTICE IN ACCORDANCE WITH GOOD AGRICULTURAL PRACTICE (GAP) OF MULBERRY FARMERS IN CHALOEMPHRAKIAT DISTRICT, NAN PROVINCE
Author	Mr. chakkaphan phromkiang
Degree	Master of Science in Resources Development and Agricultural Extension
Advisory Committee Chairperson	Assistant Professor Dr. Kangsadan Kanokhong

ABSTRACT

This study was conducted to investigate: 1) socio-economic attributes of mulberry farmers with good agricultural practice; 2) knowledge and practice in accordance with good agricultural practice of the mulberry farmers; 3) relationships between socio-economic attributes of the mulberry farmers and their knowledge/practice; and 4) problems encountered and suggestions of the mulberry farmers. Interview schedule was used for data collection administered with 154 mulberry farmers in Chalermprakiat district, Nan province. Obtained data were analyzed by using descriptive statistics, multiple regression, and One Way ANOVA.

Results of the study revealed that most of the informants (59.1%) were male, 49 years old on average, married, and they did not finish compulsory education. The informants had an average annual income for 116,480.63 baht per year/person. They earned an income from mulberry growing for 39,038 baht per year and from non-agricultural sector for 74,829 baht per year on average. Their mulberry growing area was 3.48 rai per person on average and they owned a price of land for 3.26 rai person on average. They used household workforce and hired workers for 1.74 and 0.29 persons, respectively on average. The informants had 2.63 years of experience in mulberry growing under good agricultural practice and more than one-half of them (67.1%) attended training for 0.78 time per year on average. They sometimes contacted agricultural personnel and more than one-half of them (67.1%)

perceived news/information about good agricultural practice through neighbors.

Keyword : knowledge and practice of farmers, good agricultural practice,
Chalemprakiat district

กิตติกรรมประกาศ

ในการทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ข้าพเจ้า ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังสดาล กนกหงส์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ได้ให้คำปรึกษาในการวางแผนการดำเนินงานวิจัย ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข และช่วยเหลือตักเตือนในเรื่องของการทำงานวิจัยให้กับข้าพเจ้าตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสกุล พองมูล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุมิสรรค์ เครือคำ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ในการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ช่วยชี้แนะแนวทางในการทำงานวิจัยนี้ให้เป็นวิทยานิพนธ์อย่างสมบูรณ์

ข้าพเจ้าขอระลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ครูบาอาจารย์ และลุงป้าน้าอา ที่ได้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียนมาโดยตลอด และอบรมสั่งสอน ขอขอบคุณทุกๆ คนในครอบครัวที่คอยเป็นกำลังใจให้ตลอดระยะเวลาในการศึกษา และรวมไปถึงขอขอบพระคุณ พี่ๆ บุคคลากรสาขาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ได้ช่วยติดต่อประสานงานให้คำแนะนำสนับสนุน คอยเป็นกำลังใจที่ดีให้กับข้าพเจ้า คอยให้ความช่วยเหลืออยู่เบื้องหลังตลอดระยะเวลาในการทำงานวิจัยครั้งนี้ และทำให้งานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณครับ

จักรพันธ์ พรหมเกียง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฐ
สารบัญภาพผนวก.....	ท
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ปัญหาการวิจัย.....	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์.....	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
มาตรฐานการปฏิบัติตามแนวเกณฑ์ที่ดีที่เหมาะสม (GAP) ของหม่อน.....	6
ทฤษฎีความรู้.....	11
ทฤษฎีการปฏิบัติ.....	15
ทฤษฎีการยอมรับ.....	16
องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหม่อน.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
ภาคสรุป.....	23

กรอบแนวคิดในการวิจัย	24
สมมติฐานการวิจัย	26
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	27
สถานที่ดำเนินการวิจัย.....	27
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	28
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	29
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	30
การทดสอบเครื่องมือ	30
การวิเคราะห์ข้อมูล	32
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	35
ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอลำปาง	
เกียรติ จังหวัดน่าน	36
ตอนที่ 2 ความรู้ตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอลำปาง	
เกียรติ จังหวัดน่าน	48
ตอนที่ 3 การปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอลำปาง	
เกียรติ จังหวัดน่าน	54
ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม ของ	
เกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอลำปางเกียรติ จังหวัดน่าน	68
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	75
สรุปผล	75
อภิปรายผล.....	77
ข้อเสนอแนะ	79
บรรณานุกรม.....	81
ภาคผนวก.....	84
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์การวิจัย.....	85

ภาพผนวก ข ภาพประกอบการลงพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย	96
ภาคผนวก ค ประวัติผู้วิจัย	99
บรรณานุกรม.....	100
ประวัติผู้วิจัย.....	101

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดน่าน	29
2	จำนวน และร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล	38
3	จำนวน และร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ	42
4	จำนวน และร้อยละของเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะทางสังคม	46
5	จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามระดับความรู้ตามแนวการเกษตรที่เหมาะสมรวมในทุกด้าน	48
6	จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามระดับความรู้ตามแนวการเกษตรที่เหมาะสม	52
7	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่เหมาะสมรวมทุกด้าน	55
8	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีและเหมาะสมด้านแหล่งน้ำ	60
9	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีและเหมาะสมด้านพื้นที่ปลูก	61
10	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีและเหมาะสมด้านวัตถุดิบทรายทางการเกษตร	62
11	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีและเหมาะสมด้านการจัดการคุณภาพก่อนการเก็บเกี่ยว	63
12	จำนวนร้อยละค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีและเหมาะสมด้านการเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว	64
13	จำนวนร้อยละค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีและเหมาะสมด้านการพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูก	65
14	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีและเหมาะสมด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล	66
15	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีและเหมาะสมด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ	67
16	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสม	68

ตารางที่	หน้า
17 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดน่าน	69
18 เมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์	70
19 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมกับระดับความรู้ตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนโดยรวม	72
20 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมกับระดับการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนโดยรวม	74

สารบัญภาพ

ภาพที่

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

หน้า

25

สารบัญภาพผนวก

ภาพผนวกที่		หน้า
1	การประชุมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน	97
2	การเก็บข้อมูลเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน	98
3	แปลงหม่อนของเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน	98

บทที่ 1

บทนำ

ในปัจจุบันทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม และผู้บริโภคในยุคโลกาภิวัตน์ ต่างพึ่งพาการใช้สารเคมีทั้งสิ้น ทำให้สารเคมีมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มากขึ้น รวมทั้งเป็นสิ่งที่กำหนดถึงความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศและของโลก ผลของการใช้สารเคมีมีทั้งผลกระทบเชิงบวก และผลกระทบเชิงลบซึ่งยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ คือ ปัญหาสุขภาพด้านอนามัยและปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ด้วยความหลากหลายดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการสารเคมีที่ดีเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของประเทศ ปัญหาสารเคมีในภาคเกษตรกรรม ประกอบด้วยปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้น คือ ปัญหาการใช้สารเคมีที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดผลกระทบต่อทั้งสุขภาพอนามัยของเกษตรกร และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสถิติที่พบในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา การเจ็บป่วยจากการได้รับสารกำจัดศัตรูพืช เป็นปัญหาในทุกภาคของประเทศ โดยเป็นปัญหาสุขภาพของคนไทยที่รุนแรงกว่าการเจ็บป่วยจากการทำงานกับสารเคมี ในภาคอุตสาหกรรม แม้ว่ามีแนวโน้มลดลงแต่จำนวนผู้ป่วยยังคงสูงกว่า 1,000 รายต่อปีและยังพบความเสี่ยงอันตรายจากการได้รับสารออร์กาโนฟอสเฟตและคาร์บาเมตสูงขึ้น ส่วนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พบดินมีการปนเปื้อนสารเคมีจากการใช้สารกำจัดวัชพืชและสารกำจัดศัตรูพืชในบางพื้นที่ของภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออก (คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี, 2556)

จากปัญหามิติทางสุขภาพของผู้บริโภคดังกล่าว ส่งผลให้เกิดแนวคิดและการให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยของอาหาร ตั้งแต่แปลงปลูกไปจนถึงโต๊ะอาหาร Farm to table จึงทำให้เกิดมาตรฐานการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่ดีเหมาะสมขึ้นมาเพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ดีและถูกต้องต่อไป

การปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (Good Agricultural Practice) GAP คือการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นระบบที่สร้างผลผลิตตรงตามมาตรฐานคุณภาพ หรือ ได้คุณภาพตามที่ตลาดต้องการ โดยปฏิบัติตามคำแนะนำที่ถูกต้อง ตั้งแต่การเพาะปลูก จนถึงการเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อ และการขนส่งเพื่อจำหน่ายซึ่งจะทำให้ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการตกค้างของสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ตลอดจนเชื้อโรคต่างๆ จึงปลอดภัยในการปฏิบัติงาน และได้ผลผลิตที่ปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค ทั้งสามารถตรวจสอบและสอบทวนได้ และยังหมายถึง ระบบการผลิตที่ถูกต้องในฟาร์ม โดยพิจารณาตั้งแต่พื้นที่การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ มีลักษณะตรงตามความต้องการ และมีความปลอดภัยต่อการบริโภค (กรมวิชาการเกษตร, 2545)

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน เป็นอีกอำเภอหนึ่งในประเทศไทย ที่มีการผลิตหม่อนตามแนวการเกษตรที่เหมาะสม อีกทั้งยังมีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเป็นอันดับต้นของประเทศ ดังนั้นถ้ามีหน่วยงานที่ให้การรับรองมาตรฐานเกษตรที่เหมาะสม (GAP) ที่เป็นของภาครัฐเข้ามาให้ความช่วยเหลือดูแลเกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่เหมาะสมให้แก่ผู้ปลูกหม่อนในพื้นที่ดังกล่าวแล้ว จะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งอาจจะได้นำความรู้และการปฏิบัติอย่างถูกต้องมาสู่คนในพื้นที่

ปัญหาการวิจัย

กระแสการรักสุขภาพ ทำให้ผู้บริโภคคิดถึงเรื่องความปลอดภัยของอาหารที่ไม่มีสารปนเปื้อน ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ดังนั้นสินค้าที่มีคุณภาพ และปลอดภัยจึงเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น (กรมวิชาการเกษตร, 2556)

หม่อนเป็นพืชยืนต้นที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งของประเทศไทย เนื่องจากใบหม่อนเป็นอาหารที่ดีที่สุดของหนอนไหม หม่อนที่ปลูกในเมืองไทยมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Morus alba* ชื่อภาษาอังกฤษว่า White Mulberry, Mulberry Tree เกษตรกรหรือผู้ประกอบการมักจะเรียกว่า มัลเบอร์รี่ (mulberry fruit)

ปัญหาทางด้านการปลูกหม่อนในอดีตนั้นเกิดจากการปลูกหม่อนมาอย่างยาวนานของคนในพื้นที่แต่ทำไมยังไม่ปลูกแล้วเกษตรกรถึงยังเป็นหนี้สิน และมีรายได้น้อย แต่ในกระแสสังคมปัจจุบันที่เริ่มหันมาให้ความสนใจด้านสุขภาพ ทำให้หน่วยงานราชการได้นำวิธีการปลูกหม่อนโดยใช้การปลูกแบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสม (GAP) มาส่งเสริมให้แก่เกษตรกรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ดังนั้นปัญหาที่ตามมาคือ เกษตรกรทำตามเงื่อนไขที่รัฐบาลวางไว้ได้ต่ำกว่ามาตรฐานถ้าเทียบกับจำนวนผู้ปลูกหม่อนทั้งหมดในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ซึ่งมาตรฐานการปลูกแบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสม (GAP) ประกอบด้วยข้อกำหนดทั้ง 8 ด้านคือ เรื่องแหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูก สุขลักษณะส่วนบุคคล การบันทึกข้อมูล จึงเป็นสาเหตุให้ตัวของนักวิจัยเองอยากลองเข้าไปศึกษาถึงปัญหาว่าความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกรจะมีผลหรือไม่ อย่างไร เกษตรกรได้นำความรู้และการปฏิบัติมาใช้มากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอลำปาง จังหวัดน่าน โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสม อำเภอลำปาง จังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาความรู้ และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสม ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอลำปาง จังหวัดน่าน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม กับความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอลำปาง จังหวัดน่าน
4. เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสม อำเภอลำปาง จังหวัดน่าน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคล กลุ่ม องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมหม่อนไหม สามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้ในการวางแผนดำเนินงาน เพื่อพัฒนาส่งเสริมการผลิตหม่อนตามแนวการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสมให้ดียิ่งขึ้น
2. เกษตรอำเภอลำปาง จังหวัดน่าน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสม ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน สามารถนำผลการวิจัยมาใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อที่จะพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรที่เหมาะสม ต่อไป
3. ผู้สนใจสามารถใช้ผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นศึกษาถึงความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอลำเภอบึงพระเกียรติ จังหวัดน่าน ซึ่งได้ขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาวิจัยในพื้นที่ อำเภอลำเภอบึงพระเกียรติ จังหวัดน่าน ซึ่งมีเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม ที่ผ่านการรับรองจากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ น่าน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ถึงลักษณะความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนในอำเภอลำเภอบึงพระเกียรติ จังหวัดน่าน เป็นการศึกษา 8 ด้าน ซึ่งได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุดิบธาตุอาหารทางเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูก สุขลักษณะส่วนบุคคล และการบันทึกข้อมูล

3. ขอบเขตด้านประชากร ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้คือ เกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม อำเภอลำเภอบึงพระเกียรติ จังหวัดน่าน ที่ได้รับการรับรองจากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ น่านมีพื้นที่ปลูกหม่อนตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม อยู่ในการปกครองคือตำบลขุนน่าน มี 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านน้ำรีพัฒนา บ้านสะจุก บ้านน้ำช้าง และบ้านห้วยเตย ซึ่งมีจำนวนผู้ปลูกหม่อนตามแนวการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีและเหมาะสมทั้งหมด 251 คน

นิยามศัพท์

เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องและมีความหมายที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามศัพท์เฉพาะในงานวิจัยไว้ดังนี้คือ

ความรู้ หมายถึง ข้อมูลที่เกษตรกรผู้ปลูกหม่อนได้รับ เกี่ยวกับการทำเกษตรตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสม ซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ผลิตหม่อนตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสมในพื้นที่อำเภอลำเภอบึงพระเกียรติ จังหวัดน่าน

การปฏิบัติ หมายถึง การนำความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการทำเกษตรตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสม ซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ผลิตหม่อนตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสมในพื้นที่อำเภอลำเภอบึงพระเกียรติ จังหวัดน่าน

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม อำเภอลำเภอบึงพระเกียรติ จังหวัดน่าน

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (Good Agricultural Practices: GAP) หมายถึง การปฏิบัติตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร: การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ประกอบด้วยข้อกำหนด 8 ด้านคือ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก สุขลักษณะส่วนบุคคล การบันทึกข้อมูล

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็น
แนวทางการศึกษาวิจัย โดยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

1. มาตรฐานการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) ของหม่อน
2. ทฤษฎีความรู้
3. ทฤษฎีการปฏิบัติ
4. องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับหม่อน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. ภาคสรุป
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย
8. สมมติฐานการวิจัย

มาตรฐานการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) ของหม่อน

ขอบข่าย

มาตรฐานการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม (Good Agricultural Practice) GAP นี้
ได้มีข้อกำหนดมาตรฐานสำหรับการผลิตหม่อน พืชผัก ไม้ผล พืชสมุนไพรและพืชอีกหลายชนิดด้วยกัน
ทุกขั้นตอนของการผลิต วิธีการต่างๆ รวมไปถึงระบบความปลอดภัยของอาหาร ตั้งแต่แปลงปลูกไป
จนถึงโต๊ะอาหาร (From Farm to table) โดยได้คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และความปลอดภัย

ทางด้านกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการ
ตรวจรับรองระบบการจัดการคุณภาพ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (GAP) โดยได้กำหนด
ข้อกำหนดกฎเกณฑ์และวิธีการตรวจประเมิน ซึ่งเป็นไปตามหลักการที่สอดคล้องกับระบบ GAP เพื่อ
ใช้เป็นมาตรฐานการผลิตพืชในระดับฟาร์มของประเทศ รวมทั้งได้จัดทำคู่มือการเพาะปลูกตามหลัก
GAP สำหรับพืชที่สำคัญของไทย (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพื้นที่สูงเชียงราย, 2556)

เนื่องจากมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ยัง ครอบคลุมข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
สำหรับการผลิตหม่อนและพืชต่างๆ เช่น พืชผัก ไม้ผล พืชไร่ ทุกขั้นตอนของการผลิต มีวัตถุประสงค์
เพื่อให้ผลผลิตที่ปลอดภัยมีสุขภาพความเป็นอยู่ที่ดี

ข้อกำหนด

ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนให้เป็นไปตามนี้

1. น้ำที่ใช้ในแปลงปลูก

1.1 น้ำที่ใช้ทางการเกษตรต้องมาจากแหล่งน้ำที่ไม่ใช่สภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย ในกรณีที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย ให้วิเคราะห์น้ำ โดยส่งไปที่ห้องปฏิบัติการของทางราชการ หรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และ/หรือ จุลินทรีย์ก่อโรครวมทั้งเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน

1.2 กรณีจำเป็นต้องใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่มีความเสี่ยงต้องมีหลักฐานหรือข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่าน้ำนั้นได้ผ่านการลดความเสี่ยงจากการปนเปื้อนและสามารถนำมาใช้ได้

1.3 เก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ในรอบการผลิตแต่ละปี ส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และ/หรือ จุลินทรีย์ก่อโรค รวมทั้งเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน

2. พื้นที่ปลูก

2.1 เป็นพื้นที่ที่ไม่มีประวัติการใช้งานที่เสี่ยงต่อการสะสมของวัตถุ หรือสิ่งที่เป็นอันตรายที่อาจจะปนเปื้อนสู่ผลิตผล ในกรณีที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายให้วิเคราะห์ดิน โดยส่งไปที่ห้องปฏิบัติการของทางราชการ หรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และ/หรือ จุลินทรีย์ก่อโรค รวมทั้งเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์ดินไว้เป็นหลักฐาน

2.2 กรณีจำเป็นต้องใช้พื้นที่ปลูกที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนต้องมีข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่ามีการลดความเสี่ยงของการปนเปื้อนสู่ผลิตผล

2.3 อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่มีสภาวะเสี่ยงต่อการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลิตผล กรณีที่มีความเสี่ยงให้สุ่มตรวจการปนเปื้อนในใบหรือผลหม่อน

2.4 เก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 1 ครั้ง ส่งวิเคราะห์ความอุดมสมบูรณ์ของดิน เพื่อวางแผนการจัดการธาตุอาหารได้อย่างถูกต้อง

2.5 เลือกพื้นที่ที่ไม่มีปัญหาน้ำท่วมขัง หรือมีการจัดการเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วมขัง

2.6 ควรเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ระบายน้ำได้ดี

2.7 พื้นที่ปลูกควรมีหน้าดินลึกกว่า 30 เซนติเมตร และความเป็นกรด-เบส (pH) ของดิน อยู่ระหว่าง 5.5-6.5

3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร

3.1 ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับชนิดศัตรูพืชของหม่อน

3.2 มีการเฝ้าระวังศัตรูพืชตั้งแต่เริ่มปลูก หากตรวจพบศัตรูพืชในปริมาณที่จะเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ ให้ป้องกันกำจัดศัตรูพืชนั้นอย่างเหมาะสมตามคำแนะนำของทางราชการ

3.3 กรณีที่มีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้เบื้องต้นในการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง

3.4 วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ต้องขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย มีเลขทะเบียนวัตถุอันตราย และมีคำแนะนำให้ใช้กับหม่อน หรือศัตรูพืชที่ตรวจพบ

3.5 วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้สอดคล้องกับศัตรูพืชที่สำรวจพบ และวิธีใช้เป็นไปตามคำแนะนำ หรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง กรณีมีหลักฐานหรือมีเหตุอันควร สงสัยว่าใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรไม่ตรงตามคำแนะนำ ให้วิเคราะห์สารพิษตกค้างในใบหม่อน หรือผลหม่อน

3.6 ห้ามใช้และมีไว้ครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายประเภทที่ 4 ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

3.7 วัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องเก็บรักษาอย่างถูกต้อง วัตถุอันตรายที่ยังคงเหลืออยู่ในภาชนะบรรจุซึ่งใช้ไม่หมดในคราวเดียว ต้องปิดฝาให้สนิท และเก็บในสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตร หากมีการเปลี่ยนถ่ายภาชนะบรรจุ ให้ระบุข้อมูลให้ถูกต้องและครบถ้วน

3.8 ภาชนะบรรจุที่ใช้หมดแล้ว ต้องมีวิธีการกำจัดอย่างถูกต้อง ปลอดภัยและระมัดระวังการปนเปื้อนสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

3.9 มีเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ได้หรือห้ามใช้ในประเทศ และประเทศคู่ค้า

4. กระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

4.1 ปัจจัยการผลิต

4.1.1 คัดเลือกต้นพันธุ์/ท่อนพันธุ์ ที่แข็งแรง สมบูรณ์ตรงตามที่ต้องการ

4.1.2 ใช้พันธุ์ที่เหมาะสมกับการผลิตผลหม่อนหรือเป็นพันธุ์ที่หน่วยงานราชการรับรอง เช่น พันธุ์เชียงใหม่ เป็นต้น

4.1.3 ปุ๋ยเคมีต้องขึ้นกับกรมวิชาการเกษตร

4.1.4 ปุ๋ยอินทรีย์ต้องผ่านการย่อยสลายโดยสมบูรณ์เพื่อลดปริมาณเชื้อจุลินทรีย์

4.1.5 ปุ๋ยเคมีและอินทรีย์ต้องมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ต้องมีหลักฐานบันทึกแหล่งที่มา

4.2 การจัดการตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยว

4.2.1 มีวิธีการบำรุงดินที่ถูกต้องและเหมาะสม

4.2.2 เตรียมต้นพันธุ์/ท่อนพันธุ์ที่เหมาะสม

- 4.2.3 ใช้ระยะปลูกเหมาะสมตามคำแนะนำของทางราชการ
- 4.2.4 ใช้วัสดุคลุมโคนต้นเพื่อลดการสูญเสียน้ำ
- 4.2.5 ให้นำต้นหม่อนในกรณีที่ดินมีความชื้นไม่เพียงพอในระยะออกดอกและติดผล
- 4.2.6 มีการจัดการวัชพืชในแปลงปลูกให้อยู่ในระดับที่ไม่มีผลเสียต่อการเจริญเติบโตของต้นหม่อน หากมีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรเพื่อกำจัดวัชพืชต้องเป็นไปตามข้อที่ 3
- 4.2.7 ตัดแต่งต้นหม่อนตามคำแนะนำของหน่วยงานราชการ หรือตัดแต่งต้นหม่อนตามสภาพพื้นที่และแหล่งน้ำที่ใช้
- 4.2.8 มีการจัดการต้นหม่อนเพื่อให้ผลผลิตสูง และเก็บเกี่ยวง่าย เช่น การโน้มกิ่ง

5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

- 5.1 อุปกรณ์และภาชนะที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวรวมถึงการขนย้ายต้องสะอาด
- 5.2 ภาชนะที่ใช้บรรจุใบหรือผลหม่อนมีคุณภาพการใช้งานที่ไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพ เช่น แข็งแรง มีขนาดเหมาะสมกับปริมาณบรรจุที่ไม่ทำให้ใบหรือผลหม่อนเสียหาย
- 5.3 ไม่ใช้ภาชนะบรรจุใบหรือผลหม่อนร่วมกับการใช้บรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรหรือปุ๋ย
- 5.4 อุปกรณ์และภาชนะที่ใช้มีปริมาณเพียงพอกับการปฏิบัติงาน และมีสภาพใช้งานที่ไม่ส่งผลกระทบต่อผลหม่อน
- 5.5 เก็บเกี่ยวใบหรือผลหม่อนด้วยวิธีที่เหมาะสม ไม่ทำให้คุณภาพเสียหาย
- 5.6 เก็บเกี่ยวใบหรือผลหม่อนให้เหมาะสมโดยพิจารณาจากการนำไปใช้ประโยชน์
- 5.7 ไม่เก็บผลหม่อนที่ร่วงหล่นลงพื้น
- 5.8 ภาชนะบรรจุหม่อนไม่ควรวางลงติดกับพื้น
- 5.9 ต้องป้องกันไม่ให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม

6. การเก็บรวบรวมและขนย้ายผลผลิตผล (ในกรณีที่มีการขนส่งไปยังแหล่งรวบรวม)

- 6.1 ขนย้ายผลหม่อนออกจากแปลงไปอย่างรวดเร็ว
- 6.2 ภาชนะที่ใช้ในการขนย้ายต้องสะอาด
- 6.3 แหล่งรวบรวมต้องมีการจัดการอย่างถูกสุขลักษณะ ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน
- 6.4 มีการจัดการสภาพแวดล้อม คือ อุณหภูมิ แสง และการหมุนเวียนอากาศได้ดี
- 6.5 ในกรณีที่มีการเก็บรักษาเพื่อรอการแปรรูปต้องเก็บผลหม่อนในสภาพที่เหมาะสมต่อการรักษาคุณภาพของผลหม่อน
- 6.6 วิธีปฏิบัติในการขนย้ายต้องไม่ทำให้ใบหม่อนหรือผลหม่อนเสียหาย

7. สุขภาพและการให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

- 7.1 ผู้ปฏิบัติงานได้รับการดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสมและเพียงพอ หรือได้รับการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 7.2 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการเก็บเกี่ยวและการขนย้ายใบหรือผลหม่อน
- 7.3 ไม่ให้ผู้ปฏิบัติงานที่ป่วยและเป็นโรคติดต่อ หรือมีบาดแผล ปฏิบัติงานที่ต้องสัมผัสกับใบหรือผลหม่อน

8. การบันทึกข้อมูล

- 8.1 มีการบันทึกข้อมูลดังนี้
- 8.1.1 ผลการตรวจสอบการปนเปื้อนในดินและน้ำ กรณีที่มีความเสี่ยง
- 8.1.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำ เช่น ความเป็นกรด-เบส และความกระด้างของน้ำ
- 8.1.3 ผลการตรวจสอบความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 8.1.4 การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร โดยระบุชนิดศัตรูพืชที่ต้องการควบคุมหรือกำจัด
- 8.1.5 แหล่งที่มาของปัจจัยการผลิต เช่น ต้นพันธุ์/ท่อนพันธุ์หม่อน วัตถุอันตรายทางการเกษตร ปุ๋ยเคมี และอินทรีย์
- 8.1.6 รายการวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่มีไว้ครอบครอง
- 8.1.7 ปริมาณผลผลิตที่เกี่ยวข้องได้ในแต่ละวัน/รุ่น
- 8.1.8 กรณีการเก็บรักษาเพื่อรอการแปรรูปต้องบันทึกขั้นตอนและวิธีการเก็บรักษา
- 8.1.9 การอนุรักษ์และบำรุงดิน
- 8.2 เก็บรักษาบันทึกข้อมูลอย่างน้อย 1 ปี สำหรับหม่อนเพื่อผลิตใบ และ 2 ปี สำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล

การผลิตหม่อนตามแนวการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP)

ประเทศไทยมีการนำหลักเกณฑ์ของ GAP มาประยุกต์ใช้ดังนี้ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนของกรมวิชาการเกษตรและกรมหม่อนไหม ที่มุ่งให้เกิดกระบวนการผลิตที่ได้ผลผลิตที่ปลอดภัย ปลอดภัยจากศัตรูพืช และคุณภาพเป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภค ประกอบด้วยข้อกำหนดเรื่องแหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูก สุขลักษณะส่วนบุคคล การบันทึกข้อมูล

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับปศุสัตว์ของกรมปศุสัตว์ เป็นหลักเกณฑ์การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับสัตว์ ได้นำมาใช้ยกระดับการเลี้ยงสัตว์ในประเทศไทย และเพื่อให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ผู้บริโภคอาหารที่ได้จากสัตว์ และสิ่งแวดล้อมมีความปลอดภัย

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับสัตว์น้ำของกรมประมง ซึ่งเป็นมาตรฐานการปฏิบัติทางการประมงที่ดีสำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำ เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานและหลักเกณฑ์สำหรับกระบวนการผลิต ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ประมง

สำหรับประเทศไทย กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชทั้ง 24 ชนิดแต่ในส่วนของหม่อนนั้นกรมหม่อนไหมได้เป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) โดยได้กำหนดข้อกำหนด กฎเกณฑ์และวิธีการตรวจประเมิน ซึ่งเป็นไปตามหลักการที่สอดคล้องกับ GAP ตามหลักการสากล (กรมวิชาการเกษตร, 2533)

ทฤษฎีความรู้

ความหมายของความรู้

การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร (Long – lasting changes) อันเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อม กระบวนการนี้อาจจัดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการปรับตัว (Adaptation) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ในสังคม กล่าวคือ ภายใต้เงื่อนไขที่มีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมเก่าถูกกำจัดออกไปและเกิดมีพฤติกรรมใหม่ขึ้นมา

ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับจากประสบการณ์ การได้ค้นคว้า การได้สังเกต และการสังสมไว้ สามารถจำได้โดยอาศัยความสามารถและทักษะทางสติปัญญา นำมาเชื่อมโยงจัดระบบทางความคิดของตนเองใหม่ได้ (ประภาเพ็ญ, 2522)

ความรู้ คือ ความรอบรู้ ความคุ้นเคย หรือสภาพของการรับรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงความชัดเจน และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในข้อชัดเจนนั้น (เรณู, 2537)

ความรู้ คือ ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และโครงสร้างที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้า หรือ เป็นความรู้เกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของ หรือบุคคล ที่ได้จากการสังเกต จากรายงาน หรือจากประสบการณ์การรับรู้ ข้อเท็จจริงเหล่านี้ต้องชัดเจน และอาศัยเวลา (พรพิมล, 2539)

ความรู้ หมายถึง พฤติกรรมและสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งเน้นการจำ ไม่ว่าจะเป็นการระลึกถึงหรือระลึกได้ก็ตาม เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากการเรียนรู้ โดยเริ่มต้นจากการรวบรวม

สาระต่างๆ จนกระทั่งพัฒนาไปสู่ขั้นที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยความรู้นี้อาจแยกออกเป็น ความรู้เฉพาะสิ่ง และความรู้เรื่องสากลเป็นต้น

ความรู้ถือได้ว่าเป็นการรับรู้เบื้องต้น ซึ่งบุคคลส่วนมากจะได้รับมาจากประสบการณ์โดยการ เรียนรู้จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า แล้วจัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่าง ความจำ (ข้อมูล) ร่วมกับสภาพจิตวิทยา ด้วยเหตุนี้ความรู้จึงเป็นความจำที่เลือกสรร ซึ่งสอดคล้องกับ สภาพจิตใจของตนเองความรู้จึงเป็นกระบวนการภายใน อย่างไรก็ตามความรู้ก็อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม ที่แสดงออกของมนุษย์ได้ และผลกระทบที่ผู้รับสาร เช่นความรู้ในทฤษฎีการสื่อสารนั้นอาจปรากฏได้ จากสาเหตุ 5 ประการ คือ (สุรพงษ์, 2535)

1. การตอบข้อสงสัย (Ambiguity Resolution) การสื่อสารมักจะสร้างความสับสนให้สมาชิก ในสังคม ผู้รับสารจึงมักแสวงหาสารสนเทศ โดยการอาศัยสื่อทั้งหลาย เพื่อตอบข้อสงสัย และความ สับสนของคน

2. การสร้างทัศนคติ (Attitude Formation) ผลกระทบเชิงความรู้ต่อการปลูกฝังทัศนคตินั้น ส่วนมาก นิยมใช้กับสารสนเทศที่เป็นนวัตกรรม เพื่อสร้างทัศนคติให้คนยอมรับการแพร่วัตกรรมการนั้น (ในฐานะความรู้)

3. การกำหนดวาระ (Agenda setting) เป็นผลกระทบเชิงความรู้ที่สื่อกระจายออกไปเพื่อให้ ประชาชนได้ตระหนักกับประเด็นที่สื่อได้กำหนดขึ้น หากตรงกับภูมิหลังของปัจเจกชน และค่านิยม ของสังคมแล้ว ผู้รับสารก็จะเลือกสารสนเทศนั้น

4. การพอกพูนระบบความเชื่อ (Expansion of Belief System) การสื่อสารสังคมมัก กระจายความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ด้านต่างๆ ไปสู่ประชาชน จึงทำให้ผู้รับสารรับทราบระบบ ความเชื่อที่หลากหลาย และลึกซึ้งไว้ในความเชื่อของตนมากขึ้นเรื่อยๆ

5. การรู้แจ้งต่อค่านิยม (Value Clarification) ความขัดแย้งในเรื่องค่านิยม และอุดมการณ์ เป็นภาวะปกติของสังคม

ปรมะ (2541) ได้กล่าวถึงการศึกษาหรือความรู้ (Knowledge) ว่าเป็นลักษณะอีกประการ หนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร ดังนั้นคนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่ต่างกัน ในยุคสมัยที่ต่างกัน ในระบบ การศึกษาที่ต่างกัน ในสาขาวิชาที่ต่างกัน จึงย่อมมีความรู้สีกนึกคิด อุดมการณ์และความต้องการที่ แตกต่างออกไป คนที่มีการศึกษาสูง หรือมีความรู้ที่ดี จะได้เปรียบอย่างมากในการที่จะเป็นผู้รับสารที่ ดี เพราะคนเหล่านี้จะมีความรู้กว้างขวางในหลายเรื่อง มีความเข้าใจศัพท์มาก และมีความเข้าใจสาร ได้ดี แต่คนเหล่านี้มักจะเป็นคนที่ไม่ค่อยเชื่ออะไรง่ายๆ

ผกาวรรณ (2535) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า ความรู้หมายถึง การรับรู้รายละเอียด เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความคิดรวบยอด ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการจำและการเข้าใจจน

ก่อให้เกิดความคุ้นเคย ทำให้มีความรู้ในสิ่งนั้นๆ โดยผ่านกระบวนการของเหตุผล และทำให้บุคคลมีความเข้าใจ หรือทราบเรื่องเกี่ยวกับสิ่งนั้น

ธนพล (2550) ได้สรุปความหมายของความรู้ว่า ความรู้ หมายถึงความสามารถที่รักษาไว้ซึ่งข้อเท็จจริง เรื่องราว กฎเกณฑ์ สถานที่ สิ่งของหรือบุคคล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์เกี่ยวข้อง ซึ่งเกิดจากการสังเกต จากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

การเกิดความรู้ไม่ว่าระดับใดก็ตาม ย่อมมีความสัมพันธ์กับความรู้สึคนึกคิด ซึ่งเชื่อมโยงกับ การเปิดรับข่าวสาร ของบุคคลนั่นเอง รวมไปถึงประสบการณ์และลักษณะทางประชากร (การศึกษา เพศ อายุ ฯลฯ) ของแต่ละคน ที่เป็นผู้รับข่าวสาร ถ้าประกอบกับการที่บุคคลมีความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น มีการศึกษา มีการเปิดรับข่าวสาร สิ่งที่เกิดตามมาคือ ทักษะคิด ความคิดเห็นในลักษณะต่างๆ (दाराररण, 2542)

การเรียนรู้แบบความรู้ความเข้าใจ

E.C. Tolman เป็นนักจิตวิทยาคนหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยว่าการเรียนรู้ทุกประเภทเป็นเพียงการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ตามที่กลุ่มพฤติกรรมนิยมกล่าว เขาเชื่อว่าการเรียนรู้บางอย่างต้องใช้ความรู้ความเข้าใจ ดังเช่น การทดลองให้หนูหาทางออกจากเส้นทางจำลองที่มีความซับซ้อน (Maze) เขาพบว่าหนูสามารถพัฒนาแผนที่ในสมอง (Cognitive Map) คือจำทางออกได้ แม้จะไม่มีอาหารเป็นรางวัลก็ตาม ในปี ค.ศ. 1930 (Tolman et al., 1930) ได้ทำการทดลองเพื่อขจัดความสงสัยในเรื่องอิทธิพลของการเสริมแรงที่มีผลต่อการเรียนรู้ โดยแบ่งหนูทดลองออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ได้รับอาหารทันทีที่มันพบทางออก กลุ่มที่ 2 ไม่ให้อาหารแม้มันจะพบทางออกก็ตาม และกลุ่มที่ 3 ในช่วง 10 วันแรก ไม่ให้อาหารเป็นรางวัล หลังจากนั้นจึงให้อาหารทันทีที่มันพบทางออกเช่นเดียวกับกลุ่มที่ 1

ผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่ 1 จะมีการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นไปตามหลักการของ Operant conditioning คือ มีผลการทดลองดีขึ้นเป็นลำดับนับจากวันเริ่มต้น ส่วนกลุ่มที่ 2 ซึ่งไม่ได้รับแรงเสริม ไม่ได้แสดงผลการเรียนรู้ให้ปรากฏมากนัก สำหรับกลุ่มที่ 3 พบปรากฏการณ์ที่น่าสนใจคือ ในช่วง 10 วันแรกซึ่งไม่ได้รับอาหารพบว่า มีลักษณะคล้ายกลุ่มที่ 2 คือ ไม่แสดงผลการเรียนรู้ให้ประจักษ์ชัด แต่หลังจากได้รับแรงเสริมในวันต่อมา มันก็มีพฤติกรรมเหมือนกลุ่มที่ 1 คือ วิ่งไปตามเส้นทางอย่างรวดเร็วราวกับเจนสนาม แสดงว่าแรงเสริมไม่ได้มีผลต่อการเรียนรู้ หากเป็นเพียงเครื่องมือกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรม เพราะแท้จริงแล้วหนูไม่ได้เรียนรู้เส้นทางและเก็บไว้ในความทรงจำ เมื่อถึงสถานการณ์ที่เหมาะสมจึงแสดงมันออกมาเป็นการกระทำ (Performance)

การวัดความรู้

เป็นการวัดสมรรถภาพสมองด้านการระลึกออกของความจำหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นการวัดเรื่องราวที่เคยมีประสบการณ์ หรือเคยรู้เห็นและที่ทำมาก่อนแล้วทั้งสิ้น ซึ่งผู้ที่ทำการวัดสามารถใช้เครื่องมือที่มีลักษณะเป็นคำถามได้ ลักษณะของคำถามอาจจะแตกต่างกันไปตามชนิดของความรู้หรือความจำ แต่จะมีลักษณะร่วมประการหนึ่ง คือ เป็นคำถามที่ให้ระลึกถึงเรื่องราวและประสบการณ์ที่ผ่านมา ที่จำได้ไว้ก่อนแล้วไม่ว่าจะเป็นในรูปของคำศัพท์ นิยาม ทฤษฎี ระเบียบ แบบแผน หรือหลักการต่างๆ

Bloom et al (1971) ได้เสนอแนวทางในการวัดความรู้ทางพฤติกรรมในสิ่งต่อไปนี้

1. ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการจำ ซึ่งอาจแสดงออกมาในรูปของการจำได้ การระลึกได้ในส่วนเนื้อหาสาระ กระบวนการ แนวความคิดและทฤษฎีต่างๆ
2. ความสามารถในการตีความ และความเข้าใจในเนื้อหาสาระ เมื่อปรากฏอยู่ในรูปตาราง แผนภูมิ สัญลักษณ์ หรือรูปแบบอื่นๆ
3. ขอบความสามารถในการประยุกต์ วิเคราะห์ สรุปและประเมินค่าจากเนื้อหาสาระในสถานการณ์ต่างๆ

ธนพล (2550) ได้กล่าวถึง การวัดความรู้ไว้ว่า การวัดความรู้ไว้ว่า การวัดความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์และนิยาม คือ การวัดว่า “คำ” หรือ “กลุ่มคำ” หรือ ความหมายคำแปลของเครื่องหมายรูปภาพ ตัวย่อ และสัญลักษณ์ต่างๆ นั้น คืออะไรมีความหมายทั่วไปหรือความหมายเฉพาะว่าอย่างไร มีคุณสมบัติอะไร

การวัดความรู้กับกฎและความจริง คือ การวัดค่าสูตร กฎเกณฑ์ ความจริง ข้อเท็จจริง เรื่องราว ใจความ หรือเนื้อความสำคัญ ได้มีการพิสูจน์หรือการยอมรับแล้วเป็นอย่างไร

การวัดความรู้ในวิธีการดำเนินการ คือการวัดความจำ หรือกระบวนการและแบบแผนวิธีทำงานหรือแบบแผนต่างๆ ว่ามีที่มาอย่างไร ใช้วิธีการใด มีการดำเนินการเป็นขั้นๆอย่างไร มีได้มุ่งวัดถึงการนำไปปฏิบัติกันมาอย่างไร เข้าใจอย่างไร

การวัดความรู้เกี่ยวกับระเบียบแบบแผน คือ การวัดค่า แบบแผน แบบฟอร์มตามจารีต ธรรมเนียมประเพณี ที่เคยปฏิบัติกันมาอย่างไร

ทฤษฎีการปฏิบัติ

ความหมายของการปฏิบัติ

ประภาเพ็ญ (2522) กล่าวถึงการปฏิบัติว่า การกระทำหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมอง อารมณ์ ความคิด และความรู้สึก เกี่ยวข้องกับความต้องการและความรู้สึกนึกคิด เป็นผลมาจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า และปฏิกิริยาต่อการกระทำ หรือพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้า ที่สามารถมองเห็นได้ เมื่อบุคคลได้รับความรู้ซึ่งอาจจะได้รับมาจากการฟัง การอ่าน หรือการมองเห็น จะทำให้บุคคลพยายามที่จะทำความเข้าใจกับความรู้นั้นๆ จากนั้นบุคคลจะนำความรู้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหา หรือการวิเคราะห์ปัญหา หรือสถานการณ์ออกเป็นส่วนๆ เพื่อทำความเข้าใจในแต่ละส่วนของสถานการณ์นั้น สามารถมองเห็นความสัมพันธ์อย่างแน่ชัดระหว่างส่วนประกอบ แล้วนำเอาส่วนประกอบเหล่านั้นมารวมกันเข้าเป็นส่วนรวมที่มีโครงสร้างแน่ชัด โดยนำความรู้ที่มีอยู่เดิมมารวมกับความรู้ใหม่ที่ได้รับแล้วสร้างเป็นแบบแผนการปฏิบัติ

ผกาวรรณ (2535) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติไว้ว่า การปฏิบัติเป็นความสามารถในด้าน การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกาย ซึ่งเป็นการยอมรับปฏิบัติของบุคคล จะมีกระบวนการยอมรับนวัตกรรมซึ่งแบ่งกระบวนการยอมรับเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นรู้
2. ขั้นสนใจ
3. ขั้นไตร่ตรองตัดสินใจ
4. ขั้นลองปฏิบัติ
5. ขั้นยอมรับนำไปปฏิบัติอย่างสมบูรณ์

ธรรมรส (2519) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติว่า เป็นกิริยาการกระทำ หรือพฤติกรรมเกี่ยวกับสมอง อารมณ์ ความคิด และความรู้สึก ซึ่งมีสาเหตุเกี่ยวข้องกับความต้องการรู้สึกนึกคิด เป็นผลต่อการตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็นปฏิกิริยาการกระทำ หรือพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่สามารถมองเห็นได้

Bloom et al. (1971) กล่าวไว้ว่า การปฏิบัติหรือการนำไปใช้คือความสามารถในการนำความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมไปใช้อย่างเหมาะสม ถูกต้องในการแก้ปัญหาต่างๆ ในสถานการณ์ใหม่ๆ

ไพศาล (2526) ได้กล่าวว่า การปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ความเข้าใจที่มีในเรื่องราวข้อเท็จจริงในวิธีการต่างๆ ไปใช้ในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน หรือในสถานการณ์ที่คล้ายคลึง

นรินทร์ชัย (2542) กล่าวว่า การปฏิบัติ คือสิ่งที่มนุษย์รับทราบถึงการปฏิบัติของกิจกรรมต่างๆ เช่น การฝึกว่ายน้ำ ต้องเริ่มจากการฝึกปฏิบัติพยายามที่จะเรียนแบบจนไปถึงกระทั่งการทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ (Naturalization)

การวัดการปฏิบัติ

การวัดการปฏิบัติจำเป็นต้องอาศัยการสังเกตอย่างดี ทั้งวิธีการดำเนินงาน การสังเกตผลงานที่ออกมา ดังนั้นจึงต้องใช้เครื่องมืออื่นประกอบการสังเกต เพื่อให้มีหลักเกณฑ์และเชื่อถือได้ เครื่องมือที่นิยมใช้ประกอบการสังเกต ได้แก่ แบบตรวจสอบรายการ (checklist) และแบบประเมินค่า (rating scale) แบบตรวจรายการเป็นมาตรฐานในการบันทึกข้อมูลที่สังเกตได้อย่างหนึ่ง สำหรับแบบประเมินค่าเป็นเกณฑ์การตัดสินคุณภาพของการปฏิบัติ นอกจากนี้การวัดการปฏิบัติ อาจใช้แบบสอบถามการวัดความตั้งใจที่จะกระทำซึ่งพฤติกรรม Kothandapani (ประภาเพ็ญ, 2522) อธิบายว่า “ส่วนประกอบของแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะปฏิบัติ (intention to act) จะเป็นส่วนที่เป็นตัวแทนส่วนประกอบของการปฏิบัติ (behavioral component) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งทำให้เกิดการแสดงออกที่บุคคลอื่นสังเกตได้ (overt behavior)

จากความหมายของการปฏิบัติ สรุปได้ว่า การปฏิบัติหมายถึงการที่บุคคลสามารถนำความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่ไปใช้ในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นในการศึกษานี้ การปฏิบัติหมายถึง การที่เกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรม การศึกษาดูงานและการติดต่อเจ้าหน้าที่นำมาปฏิบัติได้จริงในขั้นตอนการผลิต

ทฤษฎีการยอมรับ

ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับของเกษตรกร

การยอมรับข้อเสนอแนะหรือสิ่งใหม่ๆ ของเกษตรกรนั้น เกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายอย่างทั้งจากเทคโนโลยีที่แนะนำ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ดังนี้

1. เกิดจากนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่แนะนำ

1.1 สิ่งที่ได้เป็นผลดีแก่เกษตรกร (relative advantage) เกษตรกรจะยอมรับสิ่งใหม่ๆ ถ้าหากสิ่งนั้นเกิดผลดี มีประโยชน์ และคุ้มค่ามากกว่าสิ่งที่ปฏิบัติอยู่

1.2 สอดคล้องกับสิ่งที่มีหรือปฏิบัติอยู่ (compatibility) เป็นเรื่องที่สอดคล้องกับสิ่งที่มีอยู่ เช่น การแนะนำให้เกษตรกรทำปุ๋ยหมัก ถ้าหากเกษตรกรมีเศษพืช หรือ ฟางข้าว และปุ๋ยคอกอยู่แล้ว เมื่อแนะนำเกษตรกรให้ทำ เกษตรกรก็จะสามารถนำไปปฏิบัติได้เลย

1.3 แบ่งทดลองจำนวนเล็กน้อยได้ (divisibility) หากเกษตรกรสามารถที่จะแบ่งทดลองเล็กน้อยก่อนได้ เช่น การใช้สารเคมี หรือ ฮอร์โมน สิ่งเหล่านี้มีขนาดเล็กหรือขนาดทดลอง เกษตรกรก็สามารถจัดซื้อจัดหาทดลองได้ เมื่อได้ผลดีก็ยอมรับไปปฏิบัติ

1.4 เห็นผลชัดเจน (visibility) สิ่งที่น่ามาแนะนำนั้น เกษตรกรเห็นผลได้ชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้สิ่งนั้น เช่น การผสมเทียมโค ทำให้เกษตรกรเห็นผลได้ชัดเจน คือ ได้ผลแน่นอนกว่า เร็วกว่า และมีคุณภาพดีกว่าการให้โคผสมพันธุ์เองเป็นต้น

2. สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

2.1 แหล่งข่าวสาร ได้จากแหล่งไหน มีความน่าเชื่อถือเพียงใด

2.2 ระดับการศึกษาของผู้รับ ผู้มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มในการยอมรับมากกว่า

2.3 หน่วยงานหรือสถาบันรับรอง ถ้าหากมีสถาบันหรือองค์กรในท้องถิ่นยอมรับหรือรับรอง เกษตรกรจะยอมรับได้มากกว่า

2.4 เจตคติที่ดีต่อผู้แนะนำ ถ้าเกษตรกรเชื่อถือผู้ที่แนะนำจะยอมรับได้มากกว่า

2.5 อายุเกษตรกรที่มีอายุน้อยมีแนวโน้มจะยอมรับได้เร็วกว่าเกษตรกรที่มีอายุมาก

2.6 ภูมิหลัง ถ้าหากบรรพบุรุษของเกษตรกรประกอบอาชีพการเกษตรมาก่อน มีแนวโน้มในการยอมรับเทคโนโลยีทางการเกษตรมากกว่า

2.7 ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ เกษตรกรที่มีประสบการณ์มากกว่าจะยอมรับได้มากกว่า

2.8 การเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสถาบันการเกษตรมีแนวโน้มในการยอมรับได้มากกว่า

2.9 ขนาดของฟาร์ม เกษตรกรที่มีขนาดของฟาร์มใหญ่กว่า มีแนวโน้มในการยอมรับได้มากกว่า

2.10 สภาพทางเศรษฐกิจ เกษตรกรที่มีฐานะที่ดีกว่าจะยอมรับเทคโนโลยีได้มากกว่า

2.11 ระบบสังคมและวัฒนธรรม เกษตรกรจะยอมรับได้มาก ถ้าเทคโนโลยีนั้นสอดคล้องกับระบบสังคมและวัฒนธรรมของเกษตรกร

องค์ความรู้เกี่ยวกับหม่อน

ชื่อสมุนไพร	หม่อน
ชื่ออื่นๆ	มอน (ตะวันออกเฉียงเหนือ)
ชื่อวิทยาศาสตร์	Morus alba L.
ชื่อพ้อง	-
ชื่อวงศ์	Moraceae

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้พุ่มขนาดกลาง เปลือกต้นสีน้ำตาลแดง ลำต้นตั้งตรง แตกกิ่งก้านไม่มากนัก ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่ หรือรูปไข่กว้าง ขอบเรียบหรือหยักเว้าเป็นพู ขึ้นกับพันธุ์ กว้าง 8-14 เซนติเมตร ยาว 12-16 เซนติเมตร ผิวใบสากคาย ปลายเรียวแหลมยาว ฐานใบกลม หรือรูปหัวใจ หรือค่อนข้างตัด ใบอ่อนขอบจักเป็นพูสองข้างไม่เท่ากัน ขอบพู่จักเป็นซี่ฟัน เส้นใบมี 3 เส้น ออกจากโคนยาวไปถึงกลางใบ และเส้นใบออกจากเส้นกลางใบ 4 คู่ เส้นร่างแหเห็นชัดด้านล่าง ใบสีเขียวเข้ม ผิวใบสากคาย ก้านใบเล็กเรียว ยาว 1.0-1.5 เซนติเมตร พูใบรูปแถบแคบปลายแหลม ยาว 0.2-0.5 เซนติเมตร ดอกช่อรูปทรงกระบอกออกที่ซอกใบ และปลายยอด แยกเพศอยู่บนต้นเดียวกัน ช่อดอกเพศผู้และช่อดอกเพศเมียอยู่ต่างช่อกัน วงกลีบรวมสีขาวหม่น หรือสีขาวแกมเขียว ช่อดอกเป็นทางกระรอก ยาวประมาณ 2 เซนติเมตร ดอกเพศผู้ วงกลีบรวมมี 4 แฉก เกสรเพศเมีย วงกลีบรวมมี 4 แฉก เกสรเพศเมีย ขอบมีขน เมื่อเป็นผลจะอวบน้ำ รังไข่เกลี้ยง ก้านเกสรเพศเมียมี 2 อัน ผลเป็นผลรวม รูปทรงกระบอก มีสีเขียว เมื่อสุกสีม่วงแดงเข้ม เกือบดำ ฉ่ำน้ำ มีรสหวานอมเปรี้ยว รับประทานได้ ยอดอ่อนรับประทานได้ มักใช้ใส่แกงแทนผงชูรส หรือใช้เป็นอาหารต่างผัก พบทั่วไปในป่าดิบ ใบใช้เลี้ยงตัวไหม วัสดุคายที่กินใบหม่อนทำให้น้ำนมเพิ่มขึ้น

สรรพคุณ

ยาพื้นบ้าน ใช้ ใบ รสจืดเย็น เป็นยาขับเหงื่อ แก้ไข้ แก้ตัวร้อน แก้ร้อนในกระหายน้ำ ทำยาต้มใช้อมแก้เจ็บคอ และทำให้เนื้อเยื่อชุ่มชื้น แก้ไอ ระงับประสาท หรือต้มเอาน้ำล้างตา แก้ตาแดง และ ผ่าฟาง ใบแก่ ตากแห้งผอมสุบเหมือนบุหรี่ยี่ แก้ริดสีดวงจมูก ใบ แก้ไอ ระงับประสาท หรือต้มเอาน้ำล้างตา แก้ตาแดง และผ่าฟาง ใบ ใช้ทำขามีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ราก ขับพยาธิ และเป็นยาสมาน ตากแห้งต้มผสมน้ำผึ้ง ยานี้จะมีรสหวานเย็น ใช้มากในโรคทางเดินหายใจ และการมีน้ำสะสมในร่างกายผิดปกติ ใช้แก้โรคความดันโลหิตสูง แขนขาหมดความรู้สึก กิ่งอ่อน ใบอ่อน แก้ไข้ แก้หวัด แก้ไอ ใบ น้ำต้มและยาขง มีฤทธิ์เป็นยาชะล้าง ใช้ล้างตาแก้ตาอักเสบ ใบอังไฟและทาด้วยน้ำมันมะพร้าว

ใช้วางบนแผล หรือตำใช้ทาแก้แมลงกัด เป็นยาขับเหงื่อ แก้ไอ ยาหล่อลื่นภายนอก น้ำต้มใบใช้แก้ลั้วคอ แก้เจ็บคอ ใช้ล้างตา แก้อาการติดเชื้อ ผสมกับหอมหัวใหญ่เป็นยาพอก รักษาแผลจากการนอนกดทับ ผล รสเปรี้ยวหวานเย็น ต้มน้ำหรือเชื่อมกิน เป็นยาเย็น ยาระบายอ่อนๆ แก้ธาตุไม่ปกติ บรรเทาอาการกระหายน้ำ แก้โรคปวดข้อ ใช้แก้โรคได้เช่นเดียวกับเปลือกกราก ใช้แก้ไข้ แก้เจ็บคอ ทำให้ชุ่มคอ บำรุงไต ดับร้อน ช่วยย่อย และเพื่อความสดชื่น เมล็ด ใช้เพิ่มกากใยอาหาร เปลือก เป็นยาระบาย และยาถ่ายพยาธิ

ในประเทศจีนใช้เปลือกกราก กิ่งอ่อน ใบ ผล เป็นยาบำรุง แก้โรคเกี่ยวกับทรวงอก ขับปัสสาวะ แก้ไอ หืด วัณโรคปอด การสะสมน้ำในร่างกายผิดปกติ โรคปวดข้อ เปลือกต้น เป็นยาถ่าย และยาขับพยาธิ

ในอดีตเกษตรกรไทยทำการประกอบอาชีพการเลี้ยงไหมมาเป็นเวลานานโดยเฉพาะการเลี้ยงแบบพื้นบ้าน มีการถ่ายทอดวิชาความรู้เทคนิคต่าง ๆ สืบเนื่องต่อมาในช่วง ๆ จากบรรพบุรุษ ต่อมาผลิตไหมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่สินค้าเกษตรกรชนิดหนึ่งในเชิงเศรษฐกิจ การเลี้ยงไหมในระบบดั้งเดิมจึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาในเรื่องของพันธุ์ไหมเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตไหมอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ปัจจุบันได้มีการนำเอาส่วนต่างๆ ของต้นหม่อน เช่น ยางต้นหม่อน ใบ ราก เปลือกหุ้มราก และผลหม่อน ไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าและศักยภาพในการใช้ประโยชน์ให้กว้างขวางขึ้น ต้นหม่อนที่โตเต็มที่จะเริ่มออกดอกในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายนของทุกปี โดยดอกหม่อนจะแตกออกมาพร้อมกับใบแล้วบาน หลังจากแตกช่อใบพร้อมช่อดอกประมาณ 8-12 วัน ดอกที่บานเต็มที่ยอดเกสรตัวเมียจะมีลักษณะสีขาวใส ดอกตัวเมียที่ได้รับการผสมพันธุ์ ก็จะเจริญเติบโตกลายเป็นผล ซึ่งมีลักษณะเป็นผลรวมเช่นเดียวกับผลน้อยหน่าและขนุน

ในอนาคตประเทศไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงการเลี้ยงไหมจากแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือนมาเป็นแบบอุตสาหกรรมเชิงพาณิชย์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเทคนิควิชาการเลี้ยงไหมแผนใหม่ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมได้รับผลตอบแทนสูงสุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Kast & Rosenzweig (1970) กล่าวว่า การรับรู้เป็นการแปลความหมายของสิ่งเร้าและการของร่างกายของคนต่อสิ่งเร้าจะแตกต่างกันในแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม และทำให้บุคคลจะพฤติกรรมแตกต่างกันแต่ละบุคคลจะเลือกรับรู้เฉพาะข้อมูลที่ตรงกับความต้องการและความพอใจ อย่างไรก็ตามยังขึ้นกับพื้นฐานของกระบวนการแต่ละบุคคลเกี่ยวกับความต้องการค่านิยม การคาดหวัง และปัจจัยอื่นๆ นอกจากนี้การรับรู้ยังสามารถอธิบายได้อย่างง่ายๆ

คือหมายถึง “กระบวนการการตีความผ่านประสาทสัมผัสใดๆโดยตรง” ซึ่งจากความหมายนี้ คำที่จะสื่อความหมายเกี่ยวกับการรับรู้การสัมผัสผู้อื่นเป็นการที่เกิดจากการรับความรู้สึกเข้ามาทางประสาทสัมผัสเกิดความเข้าใจหรือความรู้สึกภายในของบุคคลดังนั้นกล่าวอีกอย่างคือ การรับรู้หมายถึง การตีความหมายจิตใจของบุคคลที่จะทำให้เกิดการรับรู้ได้เข้าใจ

ดังนั้นการรับรู้ทุกครั้งที่เกิดขึ้นจะต้องมีบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอเพื่อทำการตีความบางสิ่งบางอย่าง หรือเหตุการณ์หรือความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นสิ่งสัมผัสอะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นสิ่งสัมผัสรู้โดยการผ่านประสาทสัมผัสสมมุติทุกคนรู้ทุกสิ่งในโลกโดยผ่านเข้ามาทางประสาทสัมผัส

จากความหมายของการรับรู้ที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่ากรรับรู้หมายถึงกระบวนการทางความคิดและจิตใจของมนุษย์แสดงออกถึงความรู้อารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ที่มีผลมาจากกระบวนการรับรู้และตีความสิ่งเร้าต่างๆที่สัมผัสด้วยความแตกต่างกันทางด้านปัจจัยส่วนบุคคลและประสบการณ์ที่ผ่านมามีคนแต่ละคนจะมีการรับรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งการรับรู้จะส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อการรับรู้ในสิ่งนั้น ๆ

Schmenhorn (1982) ได้กล่าวถึงกระบวนการรับรู้ว่าเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาเบื้องต้นในการตีความสิ่งเร้าที่สัมผัสต่างๆ เพื่อสร้างประสบการณ์ที่มีความสำคัญระดับผู้รู้การรับรู้เป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันเมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้าก็จะประมวลสิ่งรับรู้นั้นเป็นประสบการณ์ที่มีความหมายเฉพาะตนเอง

สำหรับกระบวนการรับรู้จะเกี่ยวข้องกับขั้นตอนสำคัญๆ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเลือก (Selection) การเลือกจะเกี่ยวข้องทั้งการเลือกโดยจงใจและไม่จงใจกล่าวคือการตัดสินใจ บางครั้งจะกระทำการเลือกว่าเราจะกระตุ้นสิ่งใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างเช่น ปัจจัยทางด้านกายภาพ (Characteristic) ปัจจัยทางด้านที่ตั้ง (Physical Location) ความสนใจ (Interest) ประสบการณ์ที่ผ่านมา (Past Experience) ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมในด้านการรับรู้สิ่งต่างๆเรามักมีแนวโน้มที่จะรวบรวมตัวกระตุ้นต่างๆ เข้าเป็นรูปแบบต่างๆ หลักในการรวบรวมตัวกระตุ้นมีหลายประการเช่น รวบรวมโดยพิจารณาจากการอยู่ใกล้เคียง (Proximity) รวบรวมโดยพิจารณาจากความคล้ายคลึงกัน (Resemblance) รวบรวมโดยพิจารณาจากการกระทำไปทางเดียวกัน (Common Fate) รวบรวม

โดยพิจารณาถึงการต่อเติมส่วนที่ขาดไปขั้นตอนที่ 3 การตีความ (Interpretation) เป็นการแปลความหมายประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับในการแปลความหมายนี้อาจทำได้หลายลักษณะเช่น แปลความหมายตามสถานการณ์ (Context) แปลความหมายโดยพิจารณาถึงเจตนาของบุคคล (Intent) แปลความหมายโดยยึดเอาบุคลิกลักษณะของตนเองเป็นหลัก (Projection) (จุฑามาศ, 2542) ดังนั้น การรับรู้ของแต่ละบุคคลจึงแตกต่างกันออกไป และสิ่งนี้ส่งผลต่อประสิทธิผลของการสื่อความเข้าใจ และพฤติกรรมที่แสดงออกถ้าการรับรู้ของบุคคลสองคนต่อสิ่งเดียวกันใกล้เคียงกันโอกาสจะเข้าใจกัน และลงรอยกันจะเกิดได้มากกว่า ในขณะที่เดียวกันถ้าการรับรู้ของบุคคลสองคนต่อสิ่งของสิ่งเดียวกัน เป็นไปคนละทิศทางการก็อาจก่อให้เกิดปัญหาและก่อให้เกิดผลกระทบต่อการทำงานร่วมกันได้ในที่สุด

ความสำคัญของการรับรู้ฯ แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ (สิทธิโชค, 2547) 1) การรับรู้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้โดยที่การรับรู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ถ้าไม่มีการรับรู้จะเกิดการเรียนรู้ไม่ได้ในตนเองเดียวกัน การเรียนรู้มีผลต่อการรับรู้ครั้งใหม่เนื่องจากความรู้อาจเปลี่ยนแปลงความหมายให้ทราบว่าคืออะไร 2) การรับรู้มีความสำคัญต่อเจตคติอารมณ์และแนวโน้มพฤติกรรมเมื่อรับรู้แล้วย่อมเกิดความรู้สึกและมีอารมณ์พัฒนาเป็นเจตคติแล้วเกิดพฤติกรรมตามมาในที่สุด 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ แบ่งเป็น 2 ประการคือ 1. ลักษณะของสิ่งเร้าโดยสิ่งเร้าเป็นปัจจัยภายนอกที่ทำให้เกิดความสนใจที่จะรับรู้ หรือทำให้การรับรู้เคลื่อนไปจากความเป็นจริงซึ่งลักษณะของสิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้นั้น ต้องเป็นสิ่งเร้าที่น่าสนใจขนาดใหญ่มีการเคลื่อนไหวและสิ่งเร้าที่มีความแตกต่างจากสิ่งเร้าอื่นๆ จะกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็วเช่น การประชาสัมพันธ์โดยการผ่านสื่อวิทยุ 2.) ลักษณะของผู้รับรู้ซึ่งมีปัจจัยด้านกายภาพและปัจจัยด้านจิตวิทยา 2.1 ด้านกายภาพ ได้แก่สมรรถภาพของอวัยวะสัมผัสเช่น หูตาจมูก ลิ้น ผิวกาย ต้องสมบูรณ์หากลักษณะของผู้รับรู้ผิดปกติจะทำให้การรับรู้ต่อสิ่งเร้าที่สัมผัสสัมผัสผิดเพี้ยนไปจาก ความเป็นจริง นอกจากนั้น ก็เป็นเรื่อง เพศอายุอาชีพ และระดับการศึกษา จะมีผลต่อการรับรู้ด้วย 2.2 ด้านจิตวิทยาเป็นสิ่งที่ผู้รับเลือกที่จะสัมผัสเฉพาะที่ต้องการและแปลความหมายให้กับตัวเองโดยมีอิทธิพลจากความรู้อเดิม หรือประสบการณ์ในอดีตความจำความต้องการ อารมณ์เจตคติค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณีความตั้งใจความคาดหวังเป็นต้นประโยชน์ของการรับรู้ (จุฑามาศ, 2542) 1. การสร้างความประทับใจแก่ผู้อื่น (Impression) เมื่อเรารู้จักใครเป็นครั้งแรกเราควรสร้างความประทับใจให้เกิดขึ้นความประทับใจระหว่างบุคคลเมื่อพบกันครั้งแรกจะตรึงอยู่ในความรู้สึกเป็นเวลานาน และยากที่จะลบไปง่ายๆเมื่อเรารู้จักใครเป็นครั้งแรกจะเกิดการเรียนรู้ และความประทับใจกับบุคคลนั้นไม่ว่าจะเป็นแง่บวกหรือแง่ลบ ดังนั้นการสร้างความประทับใจครั้งแรกจึงมีความสำคัญต่อบุคคลค่อนข้างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเราคาดหวังถึงคุณสมบัติของเขาและความสัมพันธ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต 2. การสร้างสื่อต่างๆ ทราบกันดีว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้มี 2 ปัจจัยด้วยกัน ซึ่งก็คือคุณสมบัติของสิ่งเร้าและคุณสมบัติของผู้รับรู้เราสามารถนำปัจจัยเหล่านี้มาช่วยให้ผู้ใช้บริการหรือกลุ่มเป้าหมายทราบถึงวิธีการ/ขั้นตอนของบริการที่ให้รวมทั้งประโยชน์ของ

บริการที่ได้รับมีความอยากทดลองใช้และสังเกตพฤติกรรมเลือกใช้บริการในช่องทางดังกล่าว 3). ใช้เป็นตัวสนับสนุนในการตัดสินใจข้อมูลบางอย่างที่ได้จากการรับรู้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนการตัดสินใจได้โดยเฉพาะเมื่อมีเวลาในการตัดสินใจค่อนข้างน้อยและข้อมูลที่ได้รับมามีไม่มากพอ 4 จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่าการรับรู้คือกระบวนการภายในตัวบุคคลในการให้ความหมายที่ให้ข้อมูลที่ได้รับการสัมผัสสิ่งเร้าของประสาทสัมผัสต่างๆ โดยใช้สมองประสบการณ์และสภาพจิตใจของบุคคลให้ความหมายสิ่งที่รับรู้และเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมตามการรับรู้ที่แสดงออกเป็นการกระทำความคิดและความนึกคิดเมื่อนุชย์มีการรับรู้ต่างกันความล้มเหลวของการสื่อสารจึงอาจสังเกตได้เพราะการรับรู้เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการสื่อสารทัศนคติ และความหวังของผู้สื่อสารเป็นกระบวนการทางจิตที่ตอบสนองสิ่งเร้าที่ได้รับเป็นกระบวนการเลือกรับสารการจัดสารเข้าด้วยกันและการตีความสารที่ได้รับตามความเข้าใจและความรู้สึกของตนเอง โดยในแต่ละวันสื่อต่างๆ ได้นำเสนอข่าวสารมากมายผู้รับสารจะเลือกที่จะเปิดรับข่าวสารความสนใจหรือเกี่ยวข้องกับตนเองโดยทั่วไป การรับรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัวหรือตั้งใจและมักเกิดตามประสบการณ์และการสั่งสมทางสังคมคนเราไม่สามารถให้ความสนใจกับสิ่งต่างๆรอบตัวได้หมดแต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนเท่านั้นตามความสนใจของแต่ละคนซึ่งต่างคนมีความสนใจและรับรู้สิ่งต่างๆรอบตัวต่างกันโดยทั่วไป การรับรู้ที่แตกต่างกันเกิดจากอิทธิพลใดแกแรงผลักดันหรือแรงจูงใจ (Motive) ประสบการณ์เดิม (Past Experience) สภาพแวดล้อม (Environment) สภาวะจิตใจและอารมณ์

สิริรัตน์ (2546) ได้ทำการศึกษาความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรจังหวัดลำพูน พบว่า ระดับการศึกษา ขนาดพื้นที่ประสบการณ์การฝึกอบรม และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความสัมพันธ์กับความรู้ของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของเกษตรกร ได้แก่ อายุ รายได้ ประสบการณ์การฝึกอบรมและการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

สมเพชร (2545) ได้ทำการศึกษา การใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตถั่วของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตถั่วเหลืองในด้านการคัดเลือกแหล่งปลูก การคัดเลือกพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษาสุขภาพและความสะดวก การปฏิบัติเกี่ยวกับศัตรูที่สำคัญ การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และการบันทึกข้อมูล ทั้งนี้การปฏิบัติในด้านการปลูกและการดูแลรักษาในภาพรวมทั้งหมด ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในระดับมาก

สมพงษ์ และวิโรจน์ (2555) ได้กล่าวถึงผลหมอนถูกนำมาใช้บริโภคทั้งในรูปของอาหารและสมุนไพรเป็นเวลานาน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันยังไม่มีรายงานความปลอดภัยของผลหมอน ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาพิษเฉียบพลันและพิษกึ่งเรื้อรังของสารสกัดผลหมอนพันธุ์เชียงใหม่ด้วยวิธีการป้อนทางปากในหนู wistar .ในการศึกษาพิษเฉียบพลันของสารสกัดผลหมอนในหนูเพศผู้และ

เทศเมีย ทดสอบโดยป้อนสารสกัดผลหม่อนขนาด 2,000 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัมน้ำหนักตัว ทางปาก 1 ครั้ง สังเกตอาการแสดงความเป็นพิษ และพฤติกรรมโดยทั่วไปเป็นเวลา 14 วัน ซึ่งไม่พบความผิดปกติใดๆ

นพพร (2552) ผลหม่อนจัดได้ว่าเป็นผลไม้ที่มีประโยชน์ด้านเภสัชโภชนาศาสตร์ ที่สามารถช่วยป้องกันโรคร้ายแรงได้ เช่น ป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ และการอุดตันในหลอดเลือดสมอง การรวบรวมหม่อนพันธุ์ต่างๆ เพื่อศึกษาคุณภาพผลและปริมาณแอนโทไซยานิน จึงมีความสำคัญต่อการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์หม่อนเพื่อเพิ่มผลและคุณภาพ

ภาคสรุป

ในการตรวจสอบเอกสารทั้งทางด้านทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอลำปาง จังหวัดน่าน สามารถสรุปผลเพื่อหาแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ว่า

ปัจจุบันมนุษย์ทุกคนได้ให้ความสำคัญกับการบริโภคสินค้าด้านการเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับประเทศไทยเกษตรกรได้ตื่นตัวและหันมาผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น อีกทั้งภาครัฐยังมีการส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาให้ความสนใจกับแนวทางการผลิตพืช ผัก ผลไม้ตามแนวการเกษตรที่เหมาะสมส่งผลให้เกิดความปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ซึ่งความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกรนั้นอาจจะเป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายได้ พื้นที่ในการผลิต การถือครองที่ดิน จำนวนแรงงาน ประสบการณ์การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม การได้รับการฝึกอบรมด้านเกษตรที่เหมาะสม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสถาบันเกษตร การได้รับข้อมูลข่าวสาร

การวิจัยเรื่องความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสม ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอลำปาง จังหวัดน่าน เป็นผลมาจากตัวเกษตรกรอาจจะขาดความรู้ความเข้าใจด้านมาตรฐานการเกษตรที่เหมาะสม ทั้ง 8 ข้อได้ไม่ครบถ้วน หรือมีปัจจัยแทรกบางอย่างจึงทำให้ตัวเกษตรกรทำงานได้อย่างไม่เต็มที่ จึงทำให้การดูแลผลผลิตหรือการผลิตสินค้ามีปัญหาเล็กน้อย หรือได้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพที่ตลาดต้องการ หากได้ทราบถึงความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสม ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนแล้ว ย่อมทำให้ผู้วางแผนในการส่งเสริมการเกษตร นำข้อมูลต่างๆจากการวิจัยนี้ไปวางแผนการส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการส่งเสริมการเกษตรเป็นผลดีต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอนเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกำหนดตัวแปรในการศึกษา 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม รวมทั้งศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ที่เกิดขึ้นจากการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP)

1. ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 3 ด้านคือ ลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ และลักษณะทางสังคม

1.1 ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา

1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ พื้นที่ในการผลิต การถือครองที่ดิน จำนวนแรงงาน

1.3 ลักษณะทางสังคม ได้แก่ ประสบการณ์ในการทำการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม การได้รับการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีที่เหมาะสม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสถาบันเกษตรกร การได้รับข้อมูลข่าวสาร

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอนเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้จากการตรวจเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถตั้งสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะเศรษฐกิจ และลักษณะทางสังคม มีความสัมพันธ์กับความรู้ตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน
2. ลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะเศรษฐกิจ และลักษณะทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. สถานที่ดำเนินการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การทดสอบเครื่องมือ
6. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
7. ระยะเวลาในการวิจัย

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวิจัยพื้นที่อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากอำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ มีการผลิตหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมเป็นอันดับต้นของประเทศ มีหน่วยงานที่ให้การรับรองมาตรฐานตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) ที่เป็นของภาครัฐโดยอำเภอลำดวนมีอยู่ 2 ตำบล ได้แก่ ตำบลห้วยโก๋นและตำบลขุนน่าน จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า มีเพียงตำบลขุนน่านที่ได้ปลูกหม่อนในโครงการการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม จึงทำให้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยการปลูกหม่อนภายใต้การปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม ที่ได้อยู่ภายใต้การควบคุมของศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดสุรินทร์

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน คือ ตำบลขุนน่าน มีประชากรทั้งหมด 251คน โดยรวบรวมข้อมูลจากตัวแทนของประชากรที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 154 คน โดยกำหนดขนาดการสุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973: 275 อ้างใน บุญธรรม, 2531) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และผู้วิจัยยอมเกิดความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 154 คน

การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยมีสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรเกษตรกร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้น

กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อน = 0.05

$$n = \frac{251}{1+251(0.05)^2}$$

$$n = 154$$

คำนวณกลุ่มตัวอย่างจากเกษตรกรที่ปลูกหม่อนตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม 4 หมู่บ้าน คือ น้ำรีพัฒนา สะจุก น้ำช้าง และห้วยเตย จำนวน 154 คน โดยการสุ่มจากจำนวนเกษตรกรทั้งหมด 251 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample random sampling) ด้วยการจับสลาก เนื่องจากจำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้านมีจำนวนไม่เท่ากัน จึงจำเป็นต้องหาสัดส่วนของขนาดตัวอย่าง โดยขนาดตัวอย่างจะเป็นสัดส่วนกับประชากรทั้งหมดตามสมการ (พวงรัตน์, 2531) ดังนี้

$$n_i = \frac{nN_i}{N}$$

เมื่อ

n_i = จำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

N_i = จำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1.	น้ำรีพัฒนา	156	93
2.	สะจุก	57	36
3.	น้ำช้าง	25	16
4.	ห้วยเตี้ย	13	9
รวม		251	154

เมื่อได้จำนวนเกษตรกรตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านตามสัดส่วนผู้ให้ข้อมูลแล้ว จึงหาเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลจากบัญชีรายชื่อของแต่ละหมู่บ้าน ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Sample random sampling) จากรายชื่อเกษตรกร โดยใช้กระบวนการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และแนวคิดที่กำหนด โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และได้ดัดแปลงแบบสัมภาษณ์ที่มีผู้สร้างไว้แล้วมาแก้ไขให้เหมาะสม ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (Close-Ended Question) และปลายเปิด (Open-Ended Question) ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ พื้นที่ในการผลิต จำนวนแรงงาน ประสบการณ์เกษตรกรที่ดีและเหมาะสม การได้รับการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสถาบันเกษตรกร และการได้รับข้อมูลข่าวสาร

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุประสงค์รายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกและการเก็บรักษา สุขลักษณะส่วนบุคคล และการบันทึกข้อมูล

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอลำปาง จังหวัดน่าน ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุประสงค์รายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกและการเก็บรักษา สุขลักษณะส่วนบุคคล และการบันทึกข้อมูล

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น และผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่จะรวบรวมโดยตรงในพื้นที่การศึกษา ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารและเว็บไซต์ต่างๆ ในประเด็นของแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ แปลผล และสรุปผลงานวิจัย

การทดสอบเครื่องมือ

การทดสอบเครื่องมือก่อนนำไปใช้ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเนื้อหาที่มีรายละเอียดดังนี้

1. ทำการสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content Validity) เพื่อหาความสอดคล้องของเนื้อหาแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดทำแบบสอบถามไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของคำถามและลักษณะของการใช้ภาษา แล้วนำไปแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์
2. การทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ที่ถูกต้องตรวจสอบโดยคณะกรรมการที่ปรึกษาแล้วจะนำไปทดสอบกับเกษตรกรซึ่งเป็นเกษตรกรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลจำนวน 30 ราย หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามแบบของ Cronbach α Coefficient ของ Cronbach (1990) โดยใช้สูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right]$$

α = สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n = จำนวนข้อของแบบสัมภาษณ์

$\sum S_i^2$ = ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_x^2 = ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดให้ค่าความเชื่อมั่นที่ต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 (สุชาติ, 2534) หมายความว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความเที่ยงที่น่าเชื่อถือได้ และสามารถนำไปทดสอบกับ ประชากร เวลา และสถานที่อื่นๆ ที่มีความใกล้เคียงกันได้โดยมีความเชื่อมั่นสูง

3. การทดสอบความยากง่าย (Difficulty index) คือ อัตราส่วนระหว่างจำนวนคนที่ตอบ ข้อสอบข้อนั้นถูกกับจำนวนคนที่ตอบข้อนั้นทั้งหมด ถ้าข้อสอบมีคนที่ทำถูกมากข้อสอบข้อนั้นง่าย แต่ถ้า ข้อสอบข้อใดคนทำถูกน้อยข้อสอบนั้นยาก

$$P = \frac{R}{N}$$

P คือ ค่าดัชนีความยากง่าย

R คือ จำนวนเกษตรกรที่ทำข้อนั้นถูก

N คือ จำนวนเกษตรกรทั้งหมดที่ทำข้อสอบข้อนั้น

ดัชนีความยากง่าย	ความหมาย
มากกว่า 0.8	ง่ายมาก (ปรับปรุงหรือทิ้ง)
0.60 - 0.08	ค่อนข้างง่าย
0.40 - 0.06	ปานกลาง
0.20 - 0.40	ค่อนข้างยาก
น้อยกว่า 0.20	ยากมาก (ปรับปรุงหรือตัดทิ้ง)

จากผลการทดสอบเครื่องมือ มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.2 – 0.8

4. การตรวจสอบอำนาจการจำแนก (discrimination) โดยใช้สูตรในการคำนวณดังนี้ (สุชาติ, 2547)

สูตร

$$r = \frac{H-L}{(n_1 + n_2)/2}$$

โดยที่ r = ค่าอำนาจการจำแนก

H = จำนวนคนที่ตอบข้อทดสอบข้อนั้นถูกในกลุ่มคนเก่ง

L = จำนวนคนที่ตอบข้อทดสอบข้อนั้นถูกในกลุ่มคนไม่เก่ง

n_1 = จำนวนคนในกลุ่มคนเก่ง

n_2 = จำนวนคนในกลุ่มคนไม่เก่ง

ค่าอำนาจจำแนกเป็นได้ทั้งค่าที่เป็นบวกและติดลบ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายดังต่อไปนี้

0.60 – 1.00 หมายถึง ดีมาก

0.40 – 0.59 หมายถึง ดี

0.20 – 0.39 หมายถึง พอใช้

0.10 – 0.19 หมายถึง ต่ำ ต้องปรับปรุง

0.00 – 0.09 หมายถึง ต่ำมาก ต้องปรับปรุง

-1.00 - 0.01 หมายถึง ติดลบ ต้องปรับปรุง

ผลจากการตรวจสอบอำนาจการจำแนกของการทดสอบความรู้ในงานวิจัยนี้มีค่าเท่ากับ 0.33 ซึ่งอยู่ในระดับพอใช้ จึงสามารถนำแบบสัมภาษณ์นี้ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (SPSS for windows) และใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของเกษตรกรโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่ออธิบายข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยค่าสถิติร้อยละ (percentage) เพื่อแจกแจงความถี่และจัดลำดับ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic means) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อวัดการกระจายของข้อมูล

2. การวิเคราะห์ระดับความรู้ทางการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกรโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่ออธิบายข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยค่าสถิติร้อยละ (percentage) เพื่อแจกแจงความถี่และจัดลำดับ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic means) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อวัดการกระจาย นำค่าคะแนนเฉลี่ย (mean) แบ่งระดับความรู้ออกเป็น 3 ระดับ โดยมีขนาดอันตรภาคชั้น = 8 คือ

0-8 คะแนน = มีความรู้ตามแนวเกษตรที่ที่เหมาะสมในระดับต่ำ

9-16 คะแนน=มีความรู้ตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมในระดับปานกลาง

17-24 คะแนน=มีความรู้ตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมในระดับสูง

3. การวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกรโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่ออธิบายข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยค่าสถิติร้อยละ (percentage) เพื่อแจกแจงความถี่และจัดลำดับ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic means) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อวัดการกระจาย นำค่าคะแนนเฉลี่ย (mean) แบ่งระดับความรู้ออกเป็น 5 ระดับ โดยมีขนาดอันตรภาคชั้น= 5 คือ

ระดับการปฏิบัติมากที่สุด (ปฏิบัติทุกครั้ง)	เท่ากับ 5
ระดับการปฏิบัติมาก (ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง)	เท่ากับ 4
ระดับการปฏิบัติปานกลาง (ปฏิบัติและไม่ปฏิบัติเท่าๆ กัน)	เท่ากับ 3
ระดับการปฏิบัติน้อย (ปฏิบัติน้อย)	เท่ากับ 2
ระดับการไม่ปฏิบัติ (ไม่ปฏิบัติ)	เท่ากับ 1

จากนั้นนำคะแนนที่ได้ตามความเป็นจริงมาคำนวณหาน้ำหนักค่าเฉลี่ยเพื่อตีความหมายให้เป็น “มาก” “ปานกลาง” “น้อย” ตามเกณฑ์ดังนี้

นำความรู้ไปปฏิบัติมากที่สุด	ค่าเฉลี่ยที่ได้เท่ากับ 4.51-5.00
นำความรู้ไปปฏิบัติมาก	ค่าเฉลี่ยที่ได้เท่ากับ 3.51-4.50
นำความรู้ไปปฏิบัติปานกลาง	ค่าเฉลี่ยที่ได้เท่ากับ 2.51-3.50
นำความรู้ไปปฏิบัติน้อย	ค่าเฉลี่ยที่ได้เท่ากับ 1.51-2.50
นำความรู้ไปปฏิบัติน้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ยที่ได้เท่ากับ 1.00-1.50

4. คำนวณน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย (weight mean score) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอลำปาง จังหวัดน่าน โดยใช้มาตรวัดอันดับ (rating scale) เป็นแบบสอบถาม ที่มีลักษณะการตอบเป็นการประเมินความมากน้อย ใช้มาตรวัดของ Likert (พวงรัตน์, 2531) โดยกำหนดให้ข้อมูลระบุ 5 คำตอบ

การปฏิบัติมากที่สุด	เท่ากับ 5
การปฏิบัติมาก	เท่ากับ 4
การปฏิบัติปานกลาง	เท่ากับ 3
การปฏิบัติน้อย	เท่ากับ 2
การปฏิบัติน้อยที่สุด	เท่ากับ 1

5. การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression) เพื่อทดสอบสมมติฐานโดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมกับความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสมอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอลำเภอน้ำพระเกียรติ จังหวัดน่าน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรจำนวน 154 คน ดำเนินการวิเคราะห์ แผลผล นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางข้อมูล ประกอบคำบรรยายและวิจารณ์ผลการวิจัยในขอบเขตของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอลำเภอน้ำพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ตอนที่ 2 ความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอลำเภอน้ำพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอลำเภอน้ำพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม อำเภอลำเภอน้ำพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ในการศึกษาลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา ผลของการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

ลักษณะส่วนบุคคล

เพศ

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 59.1 และร้อยละ 40.9 เป็นเพศหญิง (ตาราง 1) ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมไทยที่ส่วนใหญ่เพศชายเป็นผู้นำหรือหัวหน้าครอบครัว เนื่องจากเพศชายถูกกำหนดจากสังคมให้มีบทบาทเป็นผู้นำและเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจมากกว่าเพศหญิง และในการทำอาชีพเกษตรกรรม จำเป็นต้องมีการใช้แรงงานในกระบวนการผลิต โดยปกติแล้วหัวหน้าครอบครัวมักเป็นเพศชาย และมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานที่ต้องใช้งานเป็นหลัก สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเพศหญิงนั้น จำนวนข้อมูลรองลงมาแสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันเพศหญิงต้องออกไปใช้แรงงานเหมือนกับเพศชายเช่นกัน ซึ่งต่างจากสมัยก่อนที่เพศหญิงจะอยู่กับบ้านเป็นแม่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับ (ไพรัตน์, 2554) ได้กล่าวว่า สังคมไทยในชนบทนั้น เพศชายมักจะได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำครอบครัว และมักถูกกำหนดให้เป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เพศหญิงมักไม่กล้าแสดงออก เพศชายยังมีความเข้มแข็ง และกล้าตัดสินใจมากกว่าเพศหญิง

อายุ

ผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ย 49 ปี โดยมีผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุน้อยที่สุดคือ 28 ปี และผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุมากที่สุดคือ 72 ปี โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 35.40 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 26.6 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 23.4 มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี ร้อยละ 12 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 60 ปีขึ้นไป (ตารางที่ 2)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 35.4 อยู่ในวัยกลางคนขึ้นไป มีอายุระหว่าง 41-50 ปี เป็นวัยทำงาน มีอาชีพที่ค่อนข้างแน่นอน รับผิดชอบต่อครอบครัว รู้จักใช้เหตุผล มีความสำนึกดี มีความสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ดี และมีสติปัญญาอยู่ในช่วงพัฒนามากที่สุด

สถานภาพ

การศึกษาสถานภาพของผู้ให้ข้อมูลพบว่าร้อยละ 69 มีสถานภาพสมรส สถานภาพโสดอยู่ที่ร้อยละ 25.3 เป็นหม้ายหรือหย่าร้างอยู่ที่ร้อยละ 3.2 (ตารางที่ 2)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีสถานภาพสมรสแล้ว จึงสามารถสร้างฐานะทางครอบครัวให้มั่นคง และสามารถสร้างเสริมชีวิตให้ประสบความสำเร็จได้ เพราะการสมรสส่วนใหญ่สามารถทำให้เรามีความรู้สึกนึกคิดที่สุขุม มีความรับผิดชอบสูง และยังช่วยในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัวให้สำเร็จได้

ระดับการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูล ไม่ได้เรียนหนังสือหรือเรียนไม่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ร้อยละ 48.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาภาคบังคับอยู่ที่ร้อยละ 17.1 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 13.3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปลายหรือ ปวช. ร้อยละ 11.4 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. ร้อยละ 5.7 และจบปริญญาตรีหรือสูงกว่าอยู่ที่ร้อยละ 1. (ตารางที่ 2)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยังมีผู้ที่ไม่ได้เรียน/เรียนไม่จบ ซึ่งถือว่าผู้ให้ข้อมูลอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจจะเป็นเนื่องจากในสังคมการเกษตรทุกคนถือว่าอาชีพนั้นสำคัญต่อการมีกินมีใช้ มีรายได้เลี้ยงครอบครัว ประกอบกับการศึกษาระดับภาคบังคับในอดีต ที่กำหนดไว้เพียงระดับประถมศึกษา และเกษตรกรเองไม่นิยมศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จึงไม่ค่อยได้สนใจกับการศึกษามากนัก บางคนมีความต้องการเรียนต่อแต่อาจมีปัญหาเรื่องทุนการศึกษา และอาจอยู่ห่างไกลกับสถานศึกษา ทำให้ขาดโอกาสในการศึกษาต่อ

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

(n=154)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	91	59.1
หญิง	63	40.9
อายุ		
ต่ำกว่า หรือเท่ากับ 40	37	23.4
41-50	56	35.4
51-60	42	26.6
61 ปีขึ้นไป	19	12.0
$\bar{x} = 48.59$	$S.D. = 10.77$	$Min-Max = 28-72$
สถานภาพ		
โสด	40	25.3
สมรส	109	69.0
หม้าย	5	3.2
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน/เรียนไม่จบภาค	76	48.1
บังคับ		
ประถมศึกษาภาคบังคับ	27	17.1
มัธยมต้น	21	13.3
มัธยมปลาย หรือ ปวช.	18	11.4
อนุปริญญา หรือ ปวส.	9	5.7
ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	3	1.9

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ในการศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย รายได้ พื้นที่ในการผลิต การถือครองที่ดิน จำนวนแรงงาน มีรายละเอียดดังนี้

รายได้จากการปลูกหม่อนแบบปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสม

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีรายได้จากการปลูกหม่อนอยู่ที่ปีละ 20,000-40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.6 รองลงมามีรายได้อยู่ที่ไม่เกิน 20,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 32.3 รายได้ 60,000 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 18.4 และสุดท้ายรายได้ระหว่าง 40,000-60,000 บาทต่อปี อยู่ที่ร้อยละ 8.2 เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลมีรายได้ต่ำสุดอยู่ที่ 1,575 บาท และสูงสุดอยู่ที่ 350,000 บาท มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 39,038 บาท (S.D. = 44,938) (ตารางที่ 3)

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ไม่ค่อยมากมายนักจากการทำการเกษตรโดยการปลูกหม่อนแบบการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสม เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่ทำอาชีพนี้มาเป็นเวลาอาจจะไม่นานมากนัก เพราะในอดีตเกษตรกรจะเน้นปลูกพืชผักผลไม้อื่นเป็นส่วนใหญ่ และเมื่อหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้มีการส่งเสริมการปลูกหม่อนแบบปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสมเกษตรกรจึงเริ่มหันมาปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรที่เหมาะสม

รายได้อื่นๆ (นอกภาคการเกษตร)

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีรายได้อื่นๆ นอกภาคการเกษตร ส่วนมากอยู่ที่ปีละ 40,000-80,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 39.9 รองลงมามีรายได้อยู่ที่ 80,000 บาทขึ้นไปต่อปี คิดเป็นร้อยละอยู่ที่ 37.3 และสุดท้ายมีรายได้ต่ำกว่า 40,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละได้ 20.3 เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลมีรายได้ต่ำสุดอยู่ที่ 7,000 บาทต่อปี และรายได้สูงสุดคือ 180,000 บาทต่อปี มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 74,829 บาทต่อปี (S.D. = 32,562.25) (ตารางที่ 3)

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่มีรายได้นอกภาคการเกษตรจะมีรายได้ค่อนข้างจะสูงกว่าการปลูกหม่อนแบบปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสม เพราะปัจจุบันเกษตรกรได้หันมาทำอาชีพส่วนตัวมากยิ่งขึ้นควบคู่ไปกับการทำเกษตร จึงทำให้มีรายได้มากกว่า อีกทั้งในสถานการณ์ปัจจุบันที่ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำจึงทำให้เกษตรกรหันมาทำอาชีพอื่นนอกจากการทำเกษตร

รายได้รวมทั้งหมด

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีรายได้รวมอยู่ที่ระหว่าง 100,001-150,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 44.3 รองลงมา มีรายได้อยู่ที่ 50,001-100,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 37.3 รายได้ 150,001 ขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 12 และสุดท้ายรายได้ต่ำกว่า 50,000 บาทต่อปี อยู่ที่ร้อยละ 3.8 เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลมีรายได้ต่ำสุดอยู่ที่ 30,550 บาท และสูงสุดอยู่ที่ 704,000 บาทต่อปี มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 116,480.63 บาทต่อปี (S.D. = 63,642.76) (ตารางที่ 3)

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในอดีตเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้มาจากการทำเกษตร แต่ในปัจจุบันภาคการเกษตรนั้นมีความแปรปรวนทั้งในเรื่องของดิน ฟ้า อากาศ และปัจจัยหลายๆ อย่างรวมไปถึงด้านราคาผลผลิตทางการเกษตร จึงทำให้เกษตรกรในปัจจุบันหันมาทำอาชีพเสริม เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

พื้นที่ในการผลิต

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เกือบครึ่ง มีพื้นที่อยู่ที่ 3-5 ไร่ ร้อยละ 44.8 รองลงมา ต่ำกว่า 2 ไร่ ร้อยละ 36.7 และสุดท้ายคือ 6 ไร่ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 17.1 เกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยสุด 1 ไร่ และสูงสุด 8 ไร่ เฉลี่ยเกษตรกรที่มีพื้นที่ผลิต 3.48 ไร่ (S.D. = 1.83) (ตารางที่ 3)

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีพื้นที่ไม่มากนัก เพราะรายได้จากการทำเกษตรในช่วงหลังค่อนข้างน้อยลง จึงทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มหันไปทำอาชีพอื่นแทน อีกทั้งที่ดินมีราคาค่อนข้างสูง บวกกับวัสดุทุกอย่างเกี่ยวกับการเกษตรก็แพง จึงทำให้เกษตรกรไม่ได้มีพื้นที่การผลิตมากพอ ส่วนใหญ่ก็จะปลูกในพื้นที่ที่เป็นมรดกตกทอดมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ

จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนในการปลูกหม่อนตามแนวเกษตรที่ดีและเหมาะสม ส่วนใหญ่เกือบครึ่งอยู่ที่ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 48.7 รองลงมาอยู่ที่ร้อยละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7 และ 3 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12 (ตารางที่ 3)

จะเห็นได้ว่าแรงงานที่ใช้ในการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ใช้แรงงาน 2 คน เนื่องจากพื้นที่ของแต่ละคนนั้นไม่ได้มีมากพอส่วนใหญ่เฉลี่ยแล้วอยู่ที่ประมาณ 3 ไร่ จึงไม่จำเป็นต้องจ้างแรงงานมากมาย ดังนั้นแล้วเราต้องบริหารการใช้แรงงานให้เหมาะสมกับช่วงเวลาและพื้นที่เพื่อประหยัดทั้งเวลาและเงิน

จำนวนแรงงานจ้าง (คน)

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนแรงงานจ้างในการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรที่ที่เหมาะสม ส่วนใหญ่ 123 คนไม่มีการจ้างคิดเป็นร้อยละ 77.8 และยังมีบางครอบครัวที่ยังจ้างแรงงาน 31 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 19.6 (ตารางที่ 3)

จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรไม่ค่อยจ้างแรงงานเพิ่มเนื่องจากพื้นที่ในการปลูกหม่อนนั้นไม่ได้มีมากมายเท่าไร อีกทั้งเกษตรกรจะปลูกหม่อนพอที่จะดูแลได้ภายในครัวเรือน บวกกับสถานการณ์เศรษฐกิจที่ไม่ดีในปัจจุบันนั้น การใช้จ่ายใช้เงินต้องคิดอย่างรอบคอบว่าเงินที่จ้างไปแล้วจะสมเหตุสมผลกับเงินที่จ่ายไปหรือไม่

แรงงานรวม (คน)

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 รองลงมา 1 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 และ 3 คนขึ้นไปคิดเป็นร้อยละอยู่ที่ 24.1 (ตารางที่ 3)

จะเห็นได้ว่าแรงงานรวมทั้งหมดที่ใช้ในการปลูกหม่อนส่วนใหญ่อยู่ที่ 2 คน เพราะเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลนั้นจะเน้นแรงงานภายในครอบครัวเป็นหลักเพราะว่าการปลูกหม่อนนั้นไม่ได้มีขั้นตอนที่หนักจนเกินไป อีกทั้งเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลจะเน้นการลดภาระค่าใช้จ่าย

ตารางที่ 3 จำนวน และร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ

(n=154)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้จากการปลูกหม่อนตาม		
แนว		
การเกษตรที่เหมาะสม	51	32.3
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ	61	38.6
20,000	13	8.2
20,001-40,000	29	18.4
40,001-60,000	S.D. = 44,938.68	Min-Max = 1,575-350,000
60,001 ขึ้นไป		
$\bar{x} = 39,038.83$		
รายได้อื่นๆ (นอกภาค		
การเกษตร)		
การเกษตร	32	20.3
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ	63	39.9
40,000	59	37.3
40,001-80,000	S.D. = 32,562.25	Min-Max = 7,000-180,000
80,001 ขึ้นไป		
$\bar{x} = 74,829.20$		
รายได้รวมทั้งหมด		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ	6	3.8
50,000	59	37.3
50,001-100,000	70	44.3
100,001-150,000	19	12.0
150,001 ขึ้นไป	S.D. = 63,642.76	Min-Max = 30,550-704,000
$\bar{x} = 116,480.63$		
พื้นที่ในการผลิต (ไร่)		
0-2	58	36.7
3-5	69	43.7
6 ขึ้นไป	27	17.1
$\bar{x} = 3.48$	S.D. = 1.83	Min-Max = 1-8

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n=154)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แรงงานในครัวเรือน (คน)		
0-2	58	36.7
3-5	69	43.7
6 คน ขึ้นไป	27	17.1
$\bar{x} = 3.26$	SD=1.66	Min-Max=1-8
แรงงานจ้าง (คน)		
0-2	63	39.9
3-5	73	46.2
6 คน ขึ้นไป	18	11.4
$\bar{x} = 0.29$	SD=0.66	Min-Max=0-4
แรงงานรวม (คน)		
0-2	68	43.0
3-5	70	44.3
6 คน ขึ้นไป	16	10.1
$\bar{x} = 2.03$	SD=1.07	Min-Max=0-4

ลักษณะทางสังคม

ลักษณะทางสังคม ที่ทำการศึกษาได้แก่ ประสบการณ์ในการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม การได้รับการฝึกอบรมการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสถาบันการเกษตร การได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร

ประสบการณ์ในการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ในการปลูกหม่อนตามแนวเกษตรที่ดีและเหมาะสมมากที่สุด 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.8 รองลงมา 3 ปีร้อยละ 29.1 ส่วน 4 ปีขึ้นไปอยู่ที่ร้อยละ 17.1 และสุดท้ายมีประสบการณ์ 1 ปีคิดเป็นร้อยละ 16.5 เกษตรกรมีประสบการณ์น้อยที่สุดคือ 1 ปี มากที่สุดคือ 8 ปี เฉลี่ยเกษตรกรมีประสบการณ์ 2.63 ปี (SD=1.33) (ตารางที่ 4)

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมค่อนข้างน้อย เพราะว่าแท้จริงแล้วการปลูกหม่อนของเกษตรกรนั้นมีความเหมาะสมพอสมควร แต่ระบบการปลูกหม่อนแบบการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐเพิ่งเริ่มเข้าไปส่งเสริมการปลูกได้ไม่กี่ปีที่ผ่านมา จึงทำให้เกษตรกรนั้นได้มีประสบการณ์ในการปลูกตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมค่อนข้างน้อย

การได้รับการฝึกอบรมการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมในรอบปีที่ผ่านมา 121 คน คิดเป็นร้อยละ 79.1 และไม่เคยรับการอบรม 33 คน อยู่ที่ร้อยละ 20.9 (ตารางที่ 4) การฝึกอบรม เกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านเกษตรดีที่เหมาะสมให้มีความรู้ที่เท่าเทียมกัน

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ในรอบปีที่ผ่านมาอยู่ที่ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละอยู่ที่ 44.3 รองลงมา 2 ครั้ง อยู่ที่ร้อยละ 35.4 ไม่เคยติดต่อเลยอยู่ที่ร้อยละ 13.3 และ 3 ครั้งขึ้นไปอยู่ที่ร้อยละ 4.4 โดยเรื่องที่ติดต่อกันมากที่สุดคือการบันทึกข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 93.4 รองลงมาคือเรื่องแหล่งน้ำ ร้อยละ 62.7 พื้นที่ปลูก ร้อยละ 57.6 วัตถุดิบทราย ร้อยละ 51.3 สุขภาพ ร้อยละ 46.8 การขนย้าย 46.2 การบริการหลังการเก็บเกี่ยว 46.2 และการบริการก่อนการเก็บเกี่ยว ร้อยละ 43.7 มีการติดต่อเฉลี่ย 1.31 ครั้ง ติดต่อต่ำสุด 1 ครั้ง สูงสุด 3 ครั้ง (S.D. = 0.76) (ตารางที่ 4) จากข้อมูลดังกล่าวนั้นในระยะเวลา 1 ปี เกษตรกรได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่เฉลี่ยปีละ 1.31 ครั้ง ซึ่งเฉลี่ยแล้วอย่างน้อยอยากให้เกษตรกรได้มีการติดต่อเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจระบบเกษตรดีที่เหมาะสมเกี่ยวกับการปลูกหม่อนหม่อนอย่างน้อย 4 ครั้งต่อปี

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสถาบันการเกษตร

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล 115 คนเป็นสมาชิกกลุ่มคิดเป็นร้อยละอยู่ที่ 72.8 และไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มอยู่ 39 คนอยู่ที่ร้อยละ 24.7 กลุ่มที่เป็นสมาชิกร้อยละ 67.1 คือ กลุ่มปลูกหม่อน รองลงมา ร้อยละ 31.6 คือกลุ่มสหกรณ์การเกษตร และสุดท้ายร้อยละ 19.6 คือกลุ่มออมทรัพย์ (ตารางที่ 4)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมากนอกจากจะเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกหม่อนแล้ว ยังเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร กลุ่มออมทรัพย์ ทั้งนี้เนื่องมาจากสำนักงานดังกล่าวเป็นหน่วยงานที่

ช่วยสนับสนุนปัจจัยด้านเงินทุนให้กับเกษตรกรที่เป็นสมาชิกการกู้ยืมเงินมาลงทุน เกษตรกรไม่จำเป็นต้องใช้หลักทรัพย์ในการค้ำประกันเงินกู้ ผู้ที่เป็นสมาชิกจะมีเงื่อนไขไม่มากนัก

การได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรรับรู้ข่าวสารการปฏิบัติตามแนวทางการเกษตรดีที่เหมาะสมจากเพื่อนบ้านร้อยละ 67.1 รองลงมาได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมร้อยละ 63.9 ได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ร้อยละ 14.0 ได้รับข่าวสารจากเอกสารต่างๆร้อยละ 10.8 ได้รับข่าวสารจากวิทยุร้อยละ 9.5 ได้รับข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตร้อยละ 7.0 ได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ร้อยละ 5.7 (ตารางที่ 4)

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะรวมกลุ่มกันโดยการชี้แนะบอกกล่าวให้กับเพื่อนบ้าน และยังมีเจ้าหน้าที่ให้การสนับสนุนดูแลเป็นอย่างดีเพื่อให้ได้คุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ส่วนเอกสารต่างๆ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์เกษตรกรนั้นจะได้ทราบถึงเทคโนโลยีใหม่ๆ ทั้งทางด้านราคาที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา

ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละของเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะทางสังคม

(n=154)

ลักษณะทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการปลูกหม่อน		
ตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1 ปี		
2 ปี	26	16.5
3 ปี	55	34.8
4 ปีขึ้นไป	46	29.1
$\bar{x} = 2.63$	27	17.1
	S.D. = 1.33	Min-Max = 1-8
การได้รับการฝึกอบรม		
ไม่เคย	33	20.9
เคย	121	76.6
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม		
การเกษตร		
ไม่เคย	20.482	13.3
เคย	79.518	86.7
เรื่องที่ติดต่อ		
การบันทึกข้อมูล	139	93.4
แหล่งน้ำ	99	62.7
พื้นที่ปลูก	91	57.6
วัตถุอันตราย	81	51.3
สุขภาพ	74	46.8
การขนย้าย	73	46.2
การบริการหลังการเก็บเกี่ยว	73	46.2
การบริการก่อนการเก็บเกี่ยว	69	43.7

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n=154)

ลักษณะทางสังคม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกกลุ่ม		
ทางสถาบันการเกษตร		
ไม่เป็น	39	24.7
เป็น	115	72.8
กลุ่มที่เข้าร่วม(ตอบได้หลายข้อ)		
สหกรณ์	50	31.1
ผู้ปลูกหม่อน	106	67.1
ออมทรัพย์	31	19.6
อื่นๆ	-	-
การได้รับข้อมูลข่าวสาร		
ทางการเกษตร		
วิทยุ	15	9.5
โทรทัศน์	22	13.9
หนังสือพิมพ์	9	5.7
เอกสารต่างๆ	17	10.8
เพื่อนบ้าน	106	67.1
อินเทอร์เน็ต	11	7.0
เจ้าหน้าที่	101	63.9

ตอนที่ 2 ความรู้ตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ผลการศึกษาระดับความรู้ตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน โดยจัดทำเป็นแบบทดสอบความรู้จำนวน 24 ข้อ แบ่งออกเป็น 8 ด้าน ด้านละ 3 ข้อ จากนั้นนำมาตรวจนับคะแนน เพื่อจัดทำเป็นระดับความรู้ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ความรู้ตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในระดับต่ำ ความรู้ตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในระดับปานกลาง ความรู้ตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในระดับสูง

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกษตรกร มีความรู้ตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 79.9 และเกษตรกรที่มีความรู้ตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมรวมทุกด้านอยู่ในระดับสูงเพียง 20.1 เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรที่ดีที่เหมาะสม โดยมีคะแนนเฉลี่ย 13.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.53 ต่อบุคคลน้อยที่สุด 10 ข้อ และสูงสุด 23 ข้อ จากคำถามวัดความรู้ทั้งหมด 24 ข้อ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามระดับความรู้ตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมรวมในทุกด้าน

(n=154)		
ระดับความรู้ตามแนวการปฏิบัติเกษตรที่ดีที่เหมาะสม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีความรู้ตามแนวเกษตรที่ดีและเหมาะสมในระดับต่ำ	0	0
มีความรู้ตามแนวเกษตรที่ดีและเหมาะสมในระดับปานกลาง	123	79.9
มีความรู้ตามแนวเกษตรที่ดีและเหมาะสมในระดับสูง	31	20.1
$\bar{x} = 15.41$	S.D. = 3.38	Min-Max = 1-26

หมายเหตุ ค่าคะแนนเฉลี่ย 0-8 คะแนน หมายถึง มีความรู้ในระดับต่ำ
ค่าคะแนนเฉลี่ย 9-16 คะแนน หมายถึง มีความรู้ในระดับปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 17-24 คะแนน หมายถึง มีความรู้ในระดับสูง

เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยในแต่ละด้านได้ข้อมูลดังต่อไปนี้

ด้านแหล่งน้ำ

จากผลการศึกษาความรู้ด้านแหล่งน้ำพบว่า ข้อ 1) ใช้น้ำจากแหล่งใดก็ได้ในการปลูกหม่อน
ตอบถูก 118 คน คิดเป็นร้อยละ 74.7 ข้อ 2) น้ำที่ไหลผ่านคอกสัตว์มาใช้ในการปลูกหม่อนได้
ตอบถูก 116 คน คิดเป็นร้อยละ 73.4 ข้อ 3) น้ำสำหรับละลายปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องไม่ทำ
ให้ประสิทธิภาพของปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตรลดลง ตอบถูก 131 คน คิดเป็นร้อยละ 82.8
(ตารางที่ 6)

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าระดับความรู้ของเกษตรกรในด้านแหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูก
หม่อนตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม จะตอบถูกมากกว่าผู้ตอบผิด เนื่องจากการได้รับการฝึกอบรม
และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการแหล่งน้ำค่อนข้างบ่อย

ด้านพื้นที่ปลูก

จากผลการศึกษาด้านพื้นที่ปลูกพบว่า ข้อ 1) สารเคมีที่ใช้รมหรือราดดินได้ แต่ต้องจดบันทึก
ตอบถูก 108 คน คิดเป็นร้อยละ 68.4 ข้อ 2) เก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 5 ครั้ง ในระยะเริ่มระบบการ
ผลิต ตอบถูก 102 คน คิดเป็นร้อยละ 64.6 ข้อ 3) จัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี
ตอบถูก 103 คน คิดเป็นร้อยละ 65.2 (ตารางที่ 6)

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าระดับความรู้ของเกษตรกรในด้านพื้นที่ปลูกที่ใช้ในการ
ปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม จะตอบถูกมากกว่าตอบผิดไปไม่มากนัก เนื่องจากความรู้
เดิมบวกกับประสบการณ์เดิมของเกษตรกรมีอยู่ค่อนข้างจะมากทำให้เกษตรกรตอบถูกอยู่ในระดับที่ดี

ด้านวัตถุอันตรายทางการเกษตร

จากผลการศึกษาความรู้ด้านวัตถุอันตรายทางการเกษตรพบว่า ข้อ 1) วัตถุอันตรายทาง
การเกษตรชนิดต่างๆ ต้องเก็บเป็นสัดส่วนในสถานที่เฉพาะ ตอบถูก 104 คิดเป็นร้อยละ 65.8 ข้อ 2)งด
การใช้สารเคมีก่อนการเก็บเกี่ยว 15 วัน ตอบถูก 103 คิดเป็นร้อยละ 65.2 ข้อ 3) สารเคมีที่ใช้หมดแล้ว
ภาชนะสามารถเผาทำลายได้ ตอบถูก 102 คิดเป็นร้อยละ 64.2 (ตารางที่ 6)

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าระดับความรู้ของเกษตรกรในด้านวัตถุอันตรายทาง
การเกษตรที่ใช้ในการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม จะตอบถูกมากกว่าตอบผิดไม่มากนัก
เนื่องจากวัตถุอันตรายทางการเกษตรนั้นเกษตรกรพอจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่บ้างแล้ว

ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

จากผลการศึกษาความรู้ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวพบว่า ข้อ 1) สิ่งขับถ่ายของคนสามารถนำมาเป็นปุ๋ยได้ ตอบถูก 99 คน คิดเป็นร้อยละ 62.7 ข้อ 2) ปุ๋ยอินทรีย์ที่นำมาใช้ต้องผ่านการหมักสมบูรณ์ ตอบถูก 83 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 ข้อ 3) เมล็ดพันธุ์ที่นำมาใช้ต้องทราบแหล่งที่มา ตอบถูก 93 คน คิดเป็นร้อยละ 58.9 (ตารางที่ 6)

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าระดับความรู้ของเกษตรกรในด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวที่ใช้ในการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมไม่แตกต่างกันมากนัก ระหว่างจำนวนเกษตรกรที่ตอบถูกและตอบผิด เนื่องจากการได้รับการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเน้นด้านการผลิตเป็นหลัก

ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

จากผลการศึกษาความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวพบว่า ข้อ 1) ต้องแยกภาชนะบรรจุของเสียและวัตถุดิบตรายทางการเกษตรอย่างชัดเจน ตอบถูก 98 คิดเป็นร้อยละ 62.0 ข้อ 2) เก็บเกี่ยวต้องใช้เครื่องมือเฉพาะ สำหรับพืชชนิดนั้นๆ ตอบถูก 95 คิดเป็นร้อยละ 60.1 ข้อ 3) เก็บเกี่ยวผลผลิตเมื่อใดก็ได้ ตามตลาดต้องการ ตอบถูก 105 คิดเป็นร้อยละ 66.5 (ตารางที่ 6)

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าระดับความรู้ของเกษตรกรด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ในการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม เกษตรกรตอบถูกมากกว่าตอบผิดไม่มากนัก เนื่องจากเกษตรกรมีความชำนาญในการผลิตอยู่แล้วเพราะเกษตรกรมีพื้นฐานการทำเกษตรกรรม

การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา

จากผลการศึกษาความรู้ด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษาพบว่า ข้อ 1) วางผลผลิตกับพื้นได้โดยตรง ตอบถูก 93 คน คิดเป็นร้อยละ 58.9 ข้อ 2) พาหนะที่ใช้ขนย้ายต้องสามารถรักษาคุณภาพผลผลิต ตอบถูก 91 คน คิดเป็นร้อยละ 57.6 ข้อ 3) ผลผลิตที่บรรจุภาชนะแล้วควรส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันที ตอบถูก 92 คน คิดเป็นร้อยละ 58.2 (ตารางที่ 6)

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าระดับความรู้ของเกษตรกรด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก และเก็บรักษาในการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม ไม่แตกต่างกันมากนัก ระหว่างจำนวนเกษตรกรที่ตอบถูกและตอบผิด เนื่องจากการให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นบางครั้ง

สัญลักษณ์ส่วนบุคคล

จากผลการศึกษาความรู้ด้านสัญลักษณ์ส่วนบุคคลพบว่า ข้อ 1) ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานแก่ผู้ปฏิบัติงาน ตอบถูก 89 คน คิดเป็นร้อยละ 56.3 ข้อ 2) ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตอบถูก 91 คน คิดเป็นร้อยละ 57.6 ข้อ 3) ผู้เจ็บป่วยที่อาจนำโรคสู่ผลผลิต เข้าในบริเวณที่ปฏิบัติงานได้ ตอบถูก 94 คน คิดเป็นร้อยละ 59.5 (ตารางที่ 6)

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าระดับความรู้ของเกษตรกรด้านสัญลักษณ์ส่วนบุคคลในการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ไม่ต่างกันมากนัก ระหว่างจำนวนเกษตรกรที่ตอบถูกและตอบผิด เนื่องจากเกษตรกรที่หันมาปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ได้ให้ความสำคัญด้านสุขภาพของตนเอง อีกทั้งการปลูกหม่อนไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมีมากเท่าที่ควร

การบันทึกและการตามสอบ

จากผลการศึกษาความรู้ด้านการบันทึกและการตามสอบพบว่า ข้อ 1) ทบทวนการปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ตอบถูก 74 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 ข้อ 2) การบันทึกข้อมูลไม่จำเป็นต้องแยกเป็นฤดูกาล ตอบถูก 80 คน คิดเป็นร้อยละ 50.6 ข้อ 3) เก็บรักษาเอกสารบันทึกข้อมูลอย่างน้อย 2 ปี ตอบถูก 83 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 (ตารางที่ 6)

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าระดับความรู้ของเกษตรกรด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม จะอยู่ที่ปานกลางตอบถูกไม่เยอะ เกษตรกรไม่ได้มีการบันทึกข้อมูลตามเงื่อนไข เพราะว่าเกษตรกรส่วนใหญ่นั้นไม่ได้มีโอกาสในการเรียนหนังสือเท่าไรจึงทำให้มีปัญหาในการบันทึกข้อมูลดังกล่าว

ตารางที่ 6 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามระดับความรู้ตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม

(n=154)

ความรู้ตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม	ตอบถูกต้อง จำนวน (คน)/ (ร้อยละ)	ตอบไม่ถูกต้อง จำนวน (คน)/ (ร้อยละ)
1. แหล่งน้ำ		
- ใช้น้ำจากแหล่งใดก็ได้ในการปลูกหม่อน	118 (74.7)	36 (25.3)
- น้ำที่ไหลผ่านคอกสัตว์มาใช้ในการปลูกหม่อนได้	116 (73.4)	38 (26.6)
- สำหรับละลายปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตร ต้องไม่ทำให้ประสิทธิภาพของปุ๋ยและวัตถุอันตรายทาง การเกษตร	131 (82.9)	23 (17.1)
2. พื้นที่ปลูก		
- สารเคมีที่ใช้รมหรือราดดินได้ แต่ต้องจดบันทึก	108 (68.4)	46 (31.6)
- เก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 5 ครั้ง ในระยะเริ่มระบบ การผลิต	102 (64.6)	52 (35.4)
- จัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี	103 (65.2)	51 (34.8)
3. วัตถุอันตรายทางการเกษตร		
- วัตถุอันตรายทางการเกษตรชนิดต่างๆ ต้องเก็บ เป็นสัดส่วนในสถานที่เฉพาะ	104 (65.8)	50 (34.2)
- งดการใช้สารเคมีก่อนการเก็บเกี่ยว 15 วัน	103 (65.2)	51 (34.8)
- สารเคมีที่ใช้หมดแล้ว ภาชนะสามารถเผาทำลายได้	102 (64.2)	52 (35.8)
4. การจัดการคุณภาพก่อนการเก็บเกี่ยว		
- สิ่งขี้ถ่ายของคนสามารถนำมาเป็นปุ๋ยได้	99 (62.7)	55 (37.3)
- ปุ๋ยอินทรีย์ที่นำมาใช้ต้องผ่านการหมักสมบูรณ์	83 (52.5)	71 (47.5)
- เมล็ดพันธุ์ที่นำมาใช้ต้องทราบแหล่งที่มา	93 (58.9)	61 (41.1)
5. การเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว		
- ต้องแยกภาชนะบรรจุของเสียและวัตถุอันตรายทาง การเกษตรอย่างชัดเจน	98 (62.0)	56 (38.0)
- เก็บเกี่ยวต้องใช้เครื่องมือเฉพาะ สำหรับพืชชนิดนั้นๆ	95 (60.1)	59 (39.9)
- เก็บเกี่ยวผลผลิตเมื่อใดก็ได้ ตามตลาดต้องการ	105 (66.5)	49 (33.5)

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n=154)

ความรู้ตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม	ตอบถูกต้อง จำนวน (คน)/ (ร้อยละ)	ตอบไม่ถูกต้อง จำนวน (คน)/ (ร้อยละ)
6. การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก		
- วางผลผลิตกับพื้นได้โดยตรง	93 (58.9)	61.(41.1)
- พาหนะที่ใช้ขนย้ายต้องสามารถรักษาคุณภาพผลผลิต	91 (57.6)	63.(42.4)
- ผลผลิตที่บรรจุภาชนะแล้วควรส่งไปยังจุดรวบรวม สินค้าทันที	92 (58.2)	62.(41.8)
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล		
- ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานแก่ผู้ปฏิบัติงาน	89 (56.3)	65.(43.7)
- ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี	91 (57.6)	63.(42.4)
- ผู้เจ็บป่วยที่อาจนำโรคสู่ผลผลิตเข้าในบริเวณที่ ปฏิบัติงานได้	94 (59.5)	60.(40.5)
8. การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ		
- ทบทวนการปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติทางการเกษตร ที่ดีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	74 (46.8)	80.(53.2)
- การบันทึกข้อมูลไม่จำเป็นต้องแยกเป็นฤดูกาล	80 (50.6)	74.(49.4)
- เก็บรักษาเอกสารบันทึกข้อมูลอย่างน้อย 2 ปี	83 (52.5)	71.(47.5)

ตอนที่ 3 การปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของเกษตรกรผู้ปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน ทำการทดสอบจากเกษตรกร 154 ราย แบ่งการวัดระดับความรู้ออกเป็น 8 ด้าน รวม 39 ข้อคำถาม จากนั้นได้นำมาวิเคราะห์ โดยแบ่งระดับการปฏิบัติ ออกเป็น 5 ระดับ

ระดับการปฏิบัติมากที่สุด (ปฏิบัติทุกอย่าง/ทุกครั้ง)	เท่ากับ 5
ระดับการปฏิบัติมาก (ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่/เกือบทุกครั้ง)	เท่ากับ 4
ระดับการปฏิบัติปานกลาง (ปฏิบัติและไม่ปฏิบัติเท่าๆกัน)	เท่ากับ 3
ระดับการปฏิบัติน้อย (ปฏิบัติน้อยกว่าไม่ปฏิบัติ)	เท่ากับ 2
ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด (ปฏิบัติน้อยครั้งมาก)	เท่ากับ 1

จากนั้นนำคะแนนที่ได้ตามความเป็นจริงมาคำนวณหาน้ำหนักค่าเฉลี่ยเพื่อตีความหมายให้เป็น “มาก” “ปานกลาง” “น้อย” ตามเกณฑ์ดังนี้

นำความรู้ไปปฏิบัติมากที่สุด	ค่าเฉลี่ยที่ได้เท่ากับ 4.51-5.00
นำความรู้ไปปฏิบัติมาก	ค่าเฉลี่ยที่ได้เท่ากับ 3.51-4.50
นำความรู้ไปปฏิบัติปานกลาง	ค่าเฉลี่ยที่ได้เท่ากับ 2.51-3.50
นำความรู้ไปปฏิบัติน้อย	ค่าเฉลี่ยที่ได้เท่ากับ 1.51-2.50
นำความรู้ไปปฏิบัติน้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ยที่ได้เท่ากับ 1.00-1.50

จากการวัดระดับการปฏิบัติของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติตามเกษตรที่ดีและเหมาะสมรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ที่ 3.01 โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในด้านแหล่งน้ำ เฉลี่ย 3.30 มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง รองลงมาด้านวัตถุอันตรายทางการเกษตร เฉลี่ย 3.22 มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ด้านการเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว เฉลี่ย 3.21 มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ด้านพื้นที่ปลูก เฉลี่ย 3.18 มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล เฉลี่ย 3.18 มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ด้านการพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูก เฉลี่ย 3.16 มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ด้านการจัดการคุณภาพก่อนการเก็บเกี่ยว เฉลี่ย 3.16 มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง และด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ เฉลี่ย 2.41 มีการปฏิบัติในระดับน้อย

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน มีการปฏิบัติเกษตรที่ดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรเคยมี

พื้นฐานในการปลูกหม่อนแบบธรรมชาติมาเป็นระยะเวลานานพอสมควร แต่ในปัจจุบันเกษตรกรเริ่มหันมาให้ความสนใจในการปลูกหม่อนแบบเกษตรที่เหมาะสม จึงทำให้ต้องมีการอบรมด้านความรู้ และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมด้านการเกษตร

ตารางที่ 7 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่เหมาะสมรวมทุกด้าน

(n=154)

ระดับการปฏิบัติเกษตรที่เหมาะสมรวม	\bar{x}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. แหล่งน้ำ	3.30	1.07	ปานกลาง
2. พื้นที่ปลูก	3.18	1.03	ปานกลาง
3. วัตถุดิบทรายทางการเกษตร	3.22	0.87	ปานกลาง
4. การจัดการคุณภาพก่อนการเก็บเกี่ยว	3.16	0.84	ปานกลาง
5. การเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว	3.21	1.20	ปานกลาง
6. การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก	3.16	0.92	ปานกลาง
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล	3.18	0.91	ปานกลาง
8. การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ	2.41	0.84	น้อย
รวม	3.10	0.96	ปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นย่อยในแต่ละด้านข้อมูลที่ได้ดังนี้

ด้านแหล่งน้ำ

จากการวิเคราะห์การปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนในด้านแหล่งน้ำพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.30 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 1) เก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิตส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับรองระบบคุณภาพ ค่าเฉลี่ย 3.21 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2) จัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน เช่น น้ำจากห้องสุขา น้ำทิ้งต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูก ค่าเฉลี่ย 3.21 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 3) ดูแลระบบน้ำภายในแปลงให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ค่าเฉลี่ย 3.39 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 4) มีวิธีให้น้ำที่เหมาะสมกับความต้องการของหม่อนมากน้อยเพียงใด ค่าเฉลี่ย 3.34 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 7)

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรยังมีการปฏิบัติด้านแหล่งน้ำไม่มาก เพราะเกษตรกรจำเป็นต้องใช้น้ำที่มีอยู่เท่านั้น ซึ่งอาจไม่ตรงตามที่มาตรฐานกำหนด เนื่องจากแหล่งน้ำภาคการเกษตรขาดแคลน การที่จะทำตามข้อกำหนดด้านแหล่งน้ำทั้งหมดอาจเป็นไปได้

ด้านพื้นที่ปลูก

จากการวิเคราะห์การปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสม ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนในด้านพื้นที่ปลูกพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.18 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 1) เก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิตส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการ หรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพค่าเฉลี่ย 3.31 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2) จดบันทึกข้อมูลชนิดสารเคมีหลังจากที่ใช้สารเคมีที่เข้ากับดิน ค่าเฉลี่ย 3.17 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 3) ดูแลพื้นที่ปลูกหม่อนเพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของดิน ค่าเฉลี่ย 3.30 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 4) ปลูกหม่อนให้เหมาะสมกับชนิดของดิน ค่าเฉลี่ย 3.12 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 5) มีการจัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี ค่าเฉลี่ย 3.00 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 7)

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรยังมีการปฏิบัติด้านพื้นที่ปลูกไม่มากนักและยังไม่มีความรู้พอที่จะทำการจัดทำประวัติดินย้อนหลัง และยังไม่รู้ว่าปลูกหม่อนแบบใดให้เหมาะสมกับดินแบบไหนถึงจะถูกตามแนวการเกษตรที่เหมาะสม

ด้านวัตถุดิบทรายทางการเกษตร

จากการวิเคราะห์การปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนในด้านวัตถุดิบทรายทางการเกษตรพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.22 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 1) ไม่ใช่วัตถุดิบทรายทางการเกษตรมากกว่า 2 ชนิดผสมกัน เว้นแต่จะเป็นคำแนะนำของหน่วยงานราชการ หรือมีข้อมูลทางวิชาการรับรอง ค่าเฉลี่ย 3.16 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2) ใช้ระบบการจัดการศัตรูหม่อนแบบผสมผสานที่เหมาะสม เพื่อลดการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร ค่าเฉลี่ย 3.44 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 3) ทำความสะอาดอุปกรณ์พ่นสารเคมีภายหลังการใช้งานทุกครั้ง ค่าเฉลี่ย 3.25 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 4) ภาชนะบรรจุวัตถุดิบทรายทางการเกษตรที่ใช้หมดแล้วท่านมีการทำลายอย่างถูกวิธีอย่างน้อยเพียงใด ค่าเฉลี่ย 3.11 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 5) ผู้ปฏิบัติงานมีการทำความสะอาดร่างกายทันที หลังการพ่นสารเคมี ค่าเฉลี่ย 3.18 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 7)

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรยังละเลยการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านวัตถุอันตรายทางการเกษตรบางข้อ ทั้งนี้อาจเกิดจากมีข้อกำหนดค่อนข้างมาก ซึ่งบางข้อนั้นนำมาใช้ในแปลงปฏิบัติจริงไม่ได้ เกษตรกรคิดว่าหากทำแล้วเป็นการเสียเวลา จึงละเลยการปฏิบัติในบางครั้ง

ด้านการจัดการคุณภาพก่อนการเก็บเกี่ยว

จากการวิเคราะห์การปฏิบัติตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนในด้านการจัดการคุณภาพก่อนการเก็บเกี่ยวพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.16 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 1) มีแผนควบคุมการผลิตเพื่อให้ได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์โดยใช้หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ค่าเฉลี่ย 3.09 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2) สามารถตรวจสอบถึงแหล่งที่มาและประวัติของหม่อนที่นำมาปลูกได้ ค่าเฉลี่ย 3.18 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 3) มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนด้านจุลินทรีย์ เคมี และกายภาพ ค่าเฉลี่ย 3.24 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 4) มีอุปกรณ์การเกษตรที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ย 3.19 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 5) ส่วนของหม่อนที่มีโรคเข้าทำลาย ทำานนำไปเผาออกแปลงปลูก ค่าเฉลี่ย 3.11 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 7)

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรถือว่ามี การวางแผนการเก็บเกี่ยวได้ดีในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่ถือว่าดีเท่าที่ควร สาเหตุอาจจะมาจากไม่ได้วางแผนด้านการตลาดจึงทำให้เกษตรกรขาดการวางแผน อีกทั้งเกษตรกรยังได้ละเลยในการจัดการเรื่องปุ๋ยตามที่เงื่อนไขกำหนดไว้บางประการ

ด้านการเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว

จากการวิเคราะห์การปฏิบัติตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนในด้านการเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว ค่าเฉลี่ย 3.21 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 1) เก็บเกี่ยวผลิตผลที่มีอายุการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม ค่าเฉลี่ย 3.22 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2) มีสถานที่เก็บอุปกรณ์เป็นสัดส่วน โดยแยกจากกลุ่มสารเคมี ค่าเฉลี่ย 3.25 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 3) ป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุอันตราย โดยการไม่วางผลิตผลสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง ค่าเฉลี่ย 3.39 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 4) แยกภาชนะบรรจุของเสียและวัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างชัดเจน ค่าเฉลี่ย 3.07 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 5) ป้องกันสัตว์เลื้อยคลานไม่ให้อยู่ในบริเวณที่ปฏิบัติงาน เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดพาหะนำโรค ค่าเฉลี่ย 3.15 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 7)

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติได้ปานกลาง เพราะเกษตรกรได้ปฏิบัติตามเงื่อนไข แต่อาจจะมีบางข้อที่เกษตรกรอาจจะเกิดการละเลยตามเงื่อนไข เช่น นำสัตว์เลื้อยคลานเข้ามาในพื้นที่ปฏิบัติงานจึงทำให้ข้อปฏิบัติดังกล่าวไม่ผ่านข้อกำหนดนั้นๆ

ด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก

จากการวิเคราะห์การปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนในด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.16 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 1) การจัดการด้านสุขลักษณะ เพื่อป้องกันอันตรายและสิ่งแปลกปลอม ค่าเฉลี่ย 3.12 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2) ใช้วัสดุรองพื้นในบริเวณพักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวแล้ว ค่าเฉลี่ย 3.25 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 3) ขนย้ายผลิตผลในแปลงปลูกด้วยความระมัดระวัง ค่าเฉลี่ย 3.20 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 4) เมื่อบรรจุผลิตผลแล้ว มีการส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันที ค่าเฉลี่ย 3.17 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 5) พาหนะที่ท่านใช้ขนย้ายต้องสามารถรักษาคุณภาพของผลิตผลได้ ค่าเฉลี่ย 3.10 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 7)

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรให้ความสำคัญกับผลผลิตที่จะออกสู่ตลาด เพราะหากว่าผลผลิตได้รับความเสียหายที่เกิดจากการเก็บเกี่ยวหรือการขนส่ง อาจทำให้ผลผลิตมีราคาต่ำลง และอาจเกิดการเน่าเสียง่าย

ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล

จากการวิเคราะห์การปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนในด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.18 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 1) ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจ ด้านสุขภาพของตนเอง ค่าเฉลี่ย 3.13 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2) มีการดูแลสุขภาพของตนเอง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตผลค่าเฉลี่ย 3.26 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 3) มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพของตนเอง ที่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ค่าเฉลี่ย 3.25 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 4) มีสุขภาพที่ดีและพร้อมที่จะปฏิบัติงานของตนเอง มากน้อยเพียงใด ค่าเฉลี่ย 3.26 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 5) มีการตรวจสุขภาพของตนเอง อย่างสม่ำเสมอ ค่าเฉลี่ย 3.00 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 7)

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรให้ความสนใจกับการดูแลสุขภาพตัวเอง เนื่องจากเกษตรกรที่ปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมใส่ใจและให้ความสำคัญกับร่างกายตัวเองเลยเริ่มหันมาปลูกพืชที่เป็นเกษตรที่ดีที่เหมาะสม

ด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ

จากการวิเคราะห์การปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนในด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.41 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 1) มีการบันทึกข้อมูลประจำแปลงปลูกอย่างสม่ำเสมอ ค่าเฉลี่ย 2.53 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 2) มีการบันทึกข้อมูลการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวอย่างต่อเนื่องเพียงใด ค่าเฉลี่ย 2.42 มีการปฏิบัติอยู่

ในระดับน้อย 3) มีการระบุเครื่องหมายแสดงการผลิต ให้สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาของผลิตผล
ค่าเฉลี่ย 2.42 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 4) เก็บรักษาข้อมูลการปฏิบัติงานอย่างน้อย 2 ปีได้ดีเพียง
ใด ค่าเฉลี่ย 2.36 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 5) ทบทวนด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือ
ทบทวนบันทึกข้อมูลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งได้ดีเพียงใด ค่าเฉลี่ย 2.32 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
(ตารางที่ 7)

ตารางที่ 8 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวเกณฑ์ที่ดีและเหมาะสมด้านแหล่งน้ำ

(n=154)

	ระดับการปฏิบัติ					\bar{x}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.เก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิตส่งหรือปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับรองระบบคุณภาพ	34 (21.5)	32 (20.3)	3 (23.4)	4 (29.7)	4 (2.5)	3.29	1.19	ปานกลาง
2.จัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้ เช่น น้ำจากห้องสุขา น้ำทิ้งต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูก	15 (9.5)	42 (26.6)	66 (41.8)	23 (14.6)	8 (5.1)	3.21	0.98	ปานกลาง
3.ดูแลระบบน้ำภายในแปลงให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ	21 (13.3)	55 (34.8)	47 (29.7)	26 (16.5)	5 (3.2)	3.39	1.02	ปานกลาง
4.มีวิธีให้น้ำที่เหมาะสมกับความต้องการของหม่อนมากน้อยเพียงใด	25 (15.8)	45 (28.5)	49 (31.0)	28 (17.7)	7 (4.4)	3.34	1.09	ปานกลาง
รวม						3.30	1.07	ปานกลาง

ตารางที่ 9 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวเวชปฏิบัติที่ดีและเหมาะสมตามพื้นที่ปลูก

(n=154)

การปฏิบัติตามแนวเวชปฏิบัติที่ดีและเหมาะสม	ระดับการปฏิบัติ				Σ	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อยที่สุด			
1.1 เก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 1 ครั้งในระยะเวลาเริ่มจัดระบบการผลัดสางห้องปฏิบัติการของทางราชการ หรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ	31 (19.6)	34 (21.5)	53 (33.5)	25 (15.8)	17 (7.0)	3.31	1.17 ปานกลาง
2. จัดบันทึกข้อมูลชนิดสารเคมีหลังจากที่ใช้สารเคมีที่ใช้กับดิน	15 (9.5)	49 (31.0)	63 (39.9)	22 (13.9)	5 (3.2)	3.30	0.94 ปานกลาง
3) ดูแลพื้นที่ปลูกหม่อนเพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของดิน	12 (7.6)	46 (29.1)	53 (33.5)	35 (22.2)	8 (5.1)	3.30	1.01 ปานกลาง
4) ปลูกหม่อนให้เหมาะสมกับชนิดของดิน	7	43	57	38	9	3.00	0.97 ปานกลาง
5) มีการจัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี	(4.4)	(27.2)	(36.1)	(24.1)	(5.7)		
รวม						3.22	0.87 ปานกลาง

ตารางที่ 10 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีและเหมาะสมด้านวัตถุดิบรายการเกษตร

N=(154)

การปฏิบัติตามแนวทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม	ระดับการปฏิบัติ				\bar{x}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อยที่สุด				
1) ไม่ใช้วัตถุดิบรายการเกษตรมากกว่าหน่วยงานราชการ หรือมีข้อมูลทางวิชาการรับรอง	9 (5.7)	49 (31.0)	58 (36.7)	34 (21.5)	4 (2.5)	3.16	0.92	ปานกลาง
2) ใช้ระบบการจัดการศัตรูหม่อนแบบผสมผสานที่เหมาะสม เพื่อลดการใช้วัตถุดิบรายการเกษตร	17 (10.8)	61 (38.6)	53 (33.5)	20 (12.7)	3 (1.9)	3.44	0.92	ปานกลาง
3) ทำความสะอาดอุปกรณ์พ่นสารเคมีภายหลังการใช้งานทุกครั้ง	6 (3.8)	58 (36.7)	62 (39.2)	26 (16.5)	2 (1.3)	3.25	0.83	ปานกลาง
4) ภาชนะบรรจุวัตถุดิบรายการเกษตรที่ใช้หมดแล้วทำน มีการทำลายอย่างถูกวิธีมากน้อยเพียงใด	3 (1.9)	54 (34.2)	57 (36.1)	37 (23.4)	3 (1.9)	3.11	0.85	ปานกลาง
5) ผู้ปฏิบัติงานมีการทำความสะอาดร่างกายทันทีหลังการทำงาน สารเคมี	9 (5.7)	44 (27.8)	69 (43.7)	30 (19.0)	2 (1.3)	3.18	0.85	ปานกลาง
รวม						3.22	0.87	ปานกลาง

ตารางที่ 11 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวเวชปฏิบัติและเหมาะสมด้านการจัดการคุณภาพก่อนการเก็บเกี่ยว (n=154)

การปฏิบัติตามแนวเวชปฏิบัติที่เหมาะสม	ระดับการปฏิบัติ				\bar{x}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อยที่สุด			
1) มีแผนควบคุมการผลิตเพื่อให้ได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ โดยใช้หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	4 (2.5)	51 (32.3)	58 (36.7)	37 (23.4)	3.09	0.88	ปานกลาง
2) สามารถตรวจสอบถึงแหล่งที่มาและประวัติของหม่อนที่นำมาปลูกได้	8 (5.1)	44 (27.8)	72 (45.6)	28 (17.7)	3.18	0.83	ปานกลาง
3) มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนด้านจุลินทรีย์ เคมี และกายภาพ	7 (4.4)	61 (38.6)	50 (31.6)	35 (22.2)	3.24	0.88	ปานกลาง
4) มีอุปกรณ์การเกษตรที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	4 (2.5)	55 (34.8)	64 (40.5)	29 (18.4)	3.19	0.81	ปานกลาง
5) ส่วนของหม่อนที่มีโรคเข้าทำลายทำให้นำไปเผาอกแปลงปลูก	5 (3.2)	44 (27.8)	71 (44.9)	31 (19.6)	3.11	0.82	ปานกลาง
รวม					3.16	0.84	ปานกลาง

ตารางที่ 12 จำนวนร้อยละค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีและเหมาะสมด้านการเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว

(n=154)

การปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่ดีและเหมาะสม	ระดับการปฏิบัติ					ระดับการปฏิบัติ		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		\bar{x}	S.D.
1) เก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีอายุการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม	10 (6.3)	56 (35.4)	47 (29.7)	40 (25.3)	1 (0.6)	3.22	0.93	ปานกลาง
2) มีสถานที่เก็บอุปกรณ์เป็นสัดส่วนโดยแยกจากกลุ่มสารเคมี	9 (5.7)	54 (34.2)	61 (38.6)	27 (17.1)	3 (1.9)	3.25	0.88	ปานกลาง
3) ป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุอันตรายโดยการไม่วางผลผลิตสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง	4 (2.5)	51 (32.3)	71 (44.9)	26 (16.5)	1 (0.6)	3.39	2.52	ปานกลาง
4) แยกภาชนะบรรจุของเสีย และวัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างชัดเจน	4 (2.5)	50 (31.6)	58 (36.7)	38 (24.1)	4 (2.5)	3.07	0.88	ปานกลาง
5) ป้องกันสัตว์เลื้อยคลานให้อยู่ในบริเวณที่ปฏิบัติงาน เพื่อลดความเสียหายในการเกิดพาหะนำโร	7 (4.4)	44 (27.8)	71 (44.9)	30 (19.0)	2 (1.3)	3.15	0.83	ปานกลาง
รวม						3.21	1.20	ปานกลาง

ตารางที่ 13 จำนวนร้อยละค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีและเหมาะสมด้านการผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูก

(n=154)

การปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่ดีและเหมาะสม	ระดับการปฏิบัติ				\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อยที่สุด			
1) การจัดการด้านสุขลักษณะ เพื่อป้องกันอันตรายและสิ่งแปลกปลอม	7 (4.4)	51 (32.3)	53 (33.5)	40 (25.3)	3.12 (1.9)	0.91	ปานกลาง
2) ใช้วัสดุปูรองพื้นในบริเวณพักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวแล้ว	8 (5.1)	58 (36.7)	53 (34.8)	31 (19.6)	3.25 (1.3)	0.88	ปานกลาง
3) ขนย้ายผลิตผลในแปลงปลูกด้วยความระมัดระวัง	9 (5.7)	52 (32.9)	61 (38.6)	25 (15.8)	3.20 (4.4)	0.93	ปานกลาง
4) เมื่อบรรจุผลิตผลแล้ว มีการส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันที	9 (5.7)	52 (32.9)	56 (35.4)	31 (19.6)	3.17 (3.8)	0.95	ปานกลาง
5) พาหนะที่ทำงานใช้ขนย้ายต้องสามารถรักษาคุณภาพของผลิตผลได้	12 (7.6)	37 (23.4)	63 (39.9)	39 (24.7)	3.10 (1.9)	0.93	ปานกลาง
รวม					3.16	0.92	ปานกลาง

ตารางที่ 14 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวเกณฑ์ที่ดีและเหมาะสมด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล

(n=154)

ระดับการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ					S.D.	ระดับการปฏิบัติ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
การปฏิบัติตามแนวเกณฑ์ที่ดีและเหมาะสม							
1) ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพของตนเอง	11 (7.0)	42 (26.6)	63 (39.9)	33 (20.9)	5 (3.2)	3.13	ปานกลาง
2) มีการดูแลสุขภาพของตนเอง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตภัณฑ์	11 (7.0)	54 (34.2)	52 (36.1)	29 (18.4)	3 (1.9)	3.26	ปานกลาง
3) มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพ ของตนเอง ที่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน	9 (5.7)	57 (36.1)	56 (35.4)	28 (17.7)	4 (2.5)	3.25	ปานกลาง
4) มีสุขภาพที่ดีและพร้อมที่จะปฏิบัติงานของตนเอง มากน้อยเพียงใด	9 (5.7)	57 (36.1)	55 (34.8)	32 (20.3)	1 (0.6)	3.26	ปานกลาง
5) มีการตรวจสอบสุขภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ	7 (4.4)	39 (24.7)	57 (37.6)	41 (25.9)	6 (3.8)	3.00	ปานกลาง
รวม						3.18	ปานกลาง

ตารางที่ 15 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวเกณฑ์ที่ดีและเหมาะสมด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ

(n=154)

การปฏิบัติตามแนวการเกณฑ์ดีและเหมาะสม	ระดับการปฏิบัติ				\bar{x}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย			
1) มีการบันทึกข้อมูลประจำแปลงปลูกอย่างสม่ำเสมอ	22 (13.9)	50 (31.6)	60 (40.3)	12 (7.6)	10 (4.0)	2.53	0.83 น้อย
2) มีการบันทึกข้อมูลการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวอย่างต่อเนื่องเพียงใด	23 (14.6)	41 (25.9)	60 (40.7)	21 (13.3)	9 (3.0)	2.42	0.90 น้อย
3) มีการระบุเครื่องหมายความการผลิตให้สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาของผลิตผล	1 (0.6)	20 (12.7)	42 (26.6)	71 (44.9)	20 (12.7)	2.42	0.90 น้อย
4) เก็บรักษาข้อมูลการปฏิบัติงานอย่างน้อย 2 ปีได้เพียงใด	8 (3.0)	14 (8.9)	50 (31.6)	60 (40.0)	22 (13.9)	2.36	0.83 น้อย
5) ทบทวนด้านการปฏิบัติตามการเกณฑ์ที่ดี หรือทบทวนบันทึกข้อมูลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ได้ดีเพียงใด	8 (1.7)	14 (8.9)	37 (23.4)	80 (54.0)	15 (9.5)	2.32	0.77 น้อย
รวม						2.41	0.84 น้อย

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม
(n=154)

การปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีที่เหมาะสม	\bar{x}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. แหล่งน้ำ	3.31	.613	ปานกลาง
2. พื้นที่ปลูก	3.18	0.551	ปานกลาง
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	3.23	.459	ปานกลาง
4. กระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	3.16	.435	ปานกลาง
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	3.18	.411	ปานกลาง
6. การเก็บรวบรวมและการขนย้ายผลิตผล	3.17	.466	ปานกลาง
7. สุขภาพและการให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน	3.18	.487	ปานกลาง
8. การบันทึกข้อมูล	2.41	.667	น้อย
รวม	3.11	.283	ปานกลาง

**ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม
ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอลำดวน จังหวัดน่าน**

การศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (multiple regressions) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระหลายตัวว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางใดและมีระดับความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากน้อยเพียงใด การวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้ตัวแปรตามเพื่อหาความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระทั้งหมด 12 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ พื้นที่ในการผลิต จำนวนแรงงาน ประสบการณ์ในการทำเกษตรที่ดีที่เหมาะสม การได้รับการฝึกอบรม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม และ การได้รับข้อมูลข่าวสาร ตัวแปรตาม คือ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร กระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การเก็บรวบรวมและการขนย้ายผลิตผล สุขภาพส่วนบุคคล การบันทึกข้อมูล

ตารางที่ 17 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรกรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอลำปาง จังหวัดน่าน

ตัวแปร	รหัส	รายละเอียด	การวัด
ตัวแปรตาม			
KNOW	1	ความรู้ตามแนวเกษตรกรที่ดีและเหมาะสม ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน	คะแนน
PRAC	2	การปฏิบัติตามแนวเกษตรกรที่ดีและเหมาะสม ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน	ค่าเฉลี่ย
ตัวแปรอิสระ			
SEX	3	เพศ	ชาย=1 หญิง=0
AGE	4	อายุ	จำนวนปี
STATUS	5	สถานภาพ	อื่นๆ=0 สมรส=1
EDU	6	การศึกษา	ไม่ได้รับการศึกษา=0 ได้รับการศึกษา=1
INC	7	รายได้	จำนวน (บาท)
AREA	8	พื้นที่ในการผลิต	จำนวน (ไร่)
LABOR	9	จำนวนแรงงาน	จำนวน (คน)
EXP	10	ประสบการณ์ในการทำเกษตรดีที่เหมาะสม	จำนวน (ปี)
TRAIN	11	การได้รับการฝึกอบรมการปลูกหม่อน	จำนวน (ครั้ง)
CONT	12	การติดต่อกับเจ้าหน้าที่	จำนวน (ครั้ง)
GROUP	13	การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม	จำนวน (กลุ่ม)
INFO	14	การได้รับข้อมูลข่าวสาร	จำนวน (ครั้ง)

ตารางที่ 18 เมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. เพศ											
2. อายุ	.212**										
3. สถานภาพ	.173*	.353**									
4.ระดับการศึกษา	-.108	-.532**	-.138								
5. รายได้	.020	-.064	-.096	.187							
6. พื้นที่ในการผลิต	-.053	-.272**	-.156	.234**	.161*						
7. จำนวนแรงงาน	.071	.027	.239**	.180*	.633**	.078					
8. ประสบการณ์ด้านการเกษตร	.032	-.012	-.073	.051	.115	.043	.250**				
9.การได้รับการฝึกอบรม	.027	.020	.046	.034	.042	.045	.025	.043			
10. การติดต่อเจ้าหน้าที่	-.051	-.085	.061	.120	.212**	.013	.270**	.182*	.064		
11. การเข้าร่วมสมาชิกกลุ่ม	.093	.134	.142	-.024	.051	.061	.090	.143	.204*	.076	
12. การได้รับข้อมูลข่าวสาร	.029	-.057	.046	-.022	.169*	.070	.168*	.031	.125	.151	-.037

หมายเหตุ *มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 **มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมกับความรู้ตามแนว การเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนโดยรวม

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ประกอบด้วย 12 ตัวแปรได้แก่ เพศ (SEX) อายุ (AGE) สถานภาพ (STATUS) การศึกษา (EDU) รายได้ (INC) พื้นที่เกษตรที่ดีและเหมาะสม (AREA) แรงงาน (LABOR) ประสบการณ์ในการปลูก หม่อน (EXP) การได้รับการฝึกอบรมการปลูกหม่อน (TRAIN) การติดต่อเจ้าหน้าที่ (CONT) การเป็น สมาชิกกลุ่ม (GROUP) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (INFO) กับความรู้ (KNOW) และการปฏิบัติ (PRAC) เพื่อต้องการทราบว่าเป็นไปตามกรอบแนวคิดหรือไม่โดยมีสมการแสดงความสัมพันธ์ดังนี้

$$\text{KNOW} = b_0 + b_1 \text{SEX} + b_2 \text{AGE} + b_3 \text{STATUS} + b_4 \text{EDU} + b_5 \text{INC} + b_6 \text{AREA} + b_7 \text{LABOR} + b_8 \text{EXP} + b_9 \text{TRAIN} + b_{10} \text{CONT} + b_{11} \text{GROUP} + b_{12} \text{INFO}$$

โดยที่ b_0 คือ ค่าคงที่ และ b_1, b_2, \dots, b_{12} เป็นค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ

ผลการวิเคราะห์การถดถอย พบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ตามแนว การเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนโดยรวม มี 1 ตัวแปร ได้แก่ การติดต่อเจ้าหน้าที่ โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .012 และตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความผันแปรของ ตัวแปรตามหรือความรู้ตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน ได้ร้อยละ 10.1 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 89.9 เป็นอิทธิพลจากตัวแปรอื่นๆ (ตารางที่ 18)

แสดงให้เห็นว่า การติดต่อเจ้าหน้าที่ มีความสัมพันธ์กับความรู้ตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่ เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนโดยรวม เนื่องจากเกษตรกรต้องเรียนรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลาใน ด้านของเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติการเกษตรที่เหมาะสม โดยเกษตรกรต้องดูแลเอาใจใส่ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ได้คุณภาพตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และราคาของผลผลิตที่เปลี่ยนแปลง ไปตามความต้องการของผู้บริโภค โดยการติดต่อเจ้าหน้าที่ติดต่อสอบถามในข้อที่สงสัย เพราะ เจ้าหน้าที่มีการให้คำแนะนำปรึกษา ส่งผลกระทบต่อความรู้ของเกษตรกร และได้รับข้อมูลข่าวสารเป็น ช่องทางที่ง่ายที่เกษตรกรสามารถรับรู้ข่าวสารได้อย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ทำให้เกษตรกรมี ความรู้ใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 19 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมกับระดับความรู้ตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนโดยรวม

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม			
	ความรู้ตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม			
	b	t	sig	
1. เพศ	-.165	-.286	.775	
2. อายุ	.106	.297	.767	
3. สถานภาพ	.596	.874	.384	
4. การศึกษา	.761	1.127	.262	
5. รายได้	.100	.266	.791	
6. พื้นที่ในการผลิต	-.454	-1.102	.272	
7. แรงงาน	.449	.792	.430	
8. ประสบการณ์การเกษตร	-.242	-.648	.518	
9. ประสบการณ์การฝึกอบรม	-.230	-.874	.383	
10. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่	.236	2.554	.012	
11. สมาชิกกลุ่ม	.087	.282	.779	
12. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	-.160	-.783	.435	
ค่าคงที่ = 14.311	R =.317	R ² =0.101	F =1.307	Sig =.043

หมายเหตุ * มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05
 ** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมกับการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนโดยรวม

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ประกอบด้วย 12 ตัวแปร ได้แก่ เพศ (SEX) อายุ (AGE) สถานภาพ (STATUS) การศึกษา (EDU) รายได้ (INC) พื้นที่เกษตรที่ดีและเหมาะสม (AREA) แรงงาน (LABOR) ประสบการณ์ในการปลูกหม่อน (EXP) การได้รับการฝึกอบรมการปลูกหม่อน (TRAIN) การติดต่อเจ้าหน้าที่ (CONT) การเป็นสมาชิกกลุ่ม (GROUP) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (INFO) กับความรู้ (KNOW) และการปฏิบัติ (PRAC) เพื่อต้องการทราบว่าเป็นไปตามกรอบแนวคิดหรือไม่โดยมีสมการแสดงความสัมพันธ์ดังนี้

$$PRAC = b_0 + b_1 \text{ SEX} + b_2 \text{ AGE} + b_3 \text{ STATUS} + b_4 \text{ EDU} + b_5 \text{ INC} + b_6 \text{ AREA} + b_7 \text{ LABOR} + b_8 \text{ EXP} + b_9 \text{ TRAIN} + b_{10} \text{ CONT} + b_{11} \text{ GROUP} + b_{12} \text{ INFO}$$

โดยที่ b_0 คือ ค่าคงที่ และ b_1, b_2, \dots, b_{12} เป็นค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ

ผลการวิเคราะห์การถดถอย พบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนโดยรวม มี 2 ตัวแปร ได้แก่ เพศกับระดับการศึกษา โดยมีระดับนัยสำคัญที่ .026, .012 และตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามหรือความรู้ตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน ได้ร้อยละ 14.2 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 85.8 เป็นอิทธิพลจากตัวแปรอื่นๆ (ตารางที่ 20)

แสดงให้เห็นว่า เพศกับระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนโดยรวม เนื่องจากเกษตรกรที่เป็นผู้ชายถือว่าเป็นผู้นำในการทำงานมีร่างกายที่แข็งแรงกว่าเพศหญิงมีความอดทนสูงกว่า ดังนั้นการปฏิบัติจึงออกมาได้ดีกว่าเลยมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติทางการเกษตร ในส่วนของการศึกษาเนื่องจากเกษตรกรมีการปฏิบัติมากมีการศึกษาหาความรู้ต้องเรียนรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ต้องนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน โดยเกษตรกรต้องดูแลเอาใจใส่ทั้งคุณภาพ ผลผลิต ความต้องการของผู้บริโภค และราคาทั้งหมดนี้จะต้องพึ่งพามาจากการศึกษามาเป็นอย่างนี้

ตารางที่ 20 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมกับระดับการปฏิบัติตามแนวการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนโดยรวม

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม			
	การปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีที่เหมาะสม			
	b	t	sig	
1. เพศ	.106	2.249	.026*	
2. อายุ	-.038	-1.302	.195	
3. สถานภาพ	-.010	-.174	.862	
4. การศึกษา	.140	2.538	.012*	
5. รายได้	.006	.205	.838	
6. พื้นที่	.012	.364	.716	
7. แรงงาน	-.042	-.916	.361	
8. ประสบการณ์การเกษตร	.006	200	.842	
9. ประสบการณ์การฝึกอบรม	-.004	-.174	.862	
10. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่	.006	.803	.424	
11. สมาชิกกลุ่ม	.005	218	.827	
12. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	-.025	-1.515	.132	
ค่าคงที่ = 3.121	R = .377	R ² = .142.	F = 1.937	Sig = .035

หมายเหตุ * มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05
 ** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอลำเภอบึงสามพัน จังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอลำเภอบึงสามพัน จังหวัดน่าน 2) ความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอลำเภอบึงสามพัน จังหวัดน่าน 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอลำเภอบึงสามพัน และ 4) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม อำเภอลำเภอบึงสามพัน จังหวัดน่าน โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรที่ปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมจำนวน 154 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ การวิจัยเป็นเครื่องมือ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สรุปผล

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 59.1) เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49 ปี มีสถานภาพสมรส ไม่ได้เรียนหนังสือหรือเรียนไม่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีรายได้รวมเฉลี่ย 116,480.63 บาทต่อปี รายได้จากการปลูกหม่อนแบบปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมเฉลี่ย 39,038 บาทต่อปี รายได้อื่นๆนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 74,829 บาทต่อปี พื้นที่ในการผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ 3.48 ไร่ การถือครองที่ดินแบบเป็นเจ้าของเฉลี่ย 3.26 ไร่ แรงงานที่ใช้ในการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม เป็นแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.74 คน เป็นแรงงานจ้าง 0.29 คน แรงงานรวมเฉลี่ย 2.03 คน เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมเฉลี่ย 2.63 ปี ประสบการณ์ในการฝึกอบรมเฉลี่ย 0.78 ครั้งต่อปี ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.1) เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เป็นบางครั้ง เรื่องที่ติดต่อส่วนใหญ่ (ร้อยละ 63.6) เป็นการบันทึกและการตามสอบ เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.1) รับรู้ข่าวสารการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมจากเพื่อนบ้าน

ความรู้ตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกษตรกร มีความรู้ตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 79.9 และเกษตรกรที่มีความรู้ตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมรวมทุกด้านอยู่ในระดับสูงเพียง 20.1 เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรดีที่เหมาะสม โดยมีคะแนนรวมเฉลี่ย 13.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.53 ต่อบุคคลน้อยที่สุด 10 ข้อ และสูงสุด 23 ข้อ จากคำถามวัดความรู้ทั้งหมด 24 ข้อ

การปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ที่ 3.01 (S.D.=0.96) โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในด้านแหล่งน้ำเฉลี่ย 3.30 (S.D.=1.07) รองลงมาด้านวัตถุดิบทรัพยากรเกษตร เฉลี่ย 3.22 (S.D.=0.87) ด้านการเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว เฉลี่ย 3.21 (S.D.=1.20) มี ด้านพื้นที่ปลูก เฉลี่ย 3.18 (S.D.=1.03) ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล เฉลี่ย 3.18 (S.D.=0.91) ด้านการพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูก เฉลี่ย 3.16 (S.D.=0.92) ด้านการจัดการคุณภาพก่อนการเก็บเกี่ยว เฉลี่ย 3.16 (S.D.=0.84) และด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ เฉลี่ย 2.41 (S.D.=0.84)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน มีดังนี้

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน คือ การติดต่อเจ้าหน้าที่ โดยมีระดับนัยสำคัญที่ .012
2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน คือ ได้แก่ เพศ โดยมีระดับนัยสำคัญที่ .026 ระดับการศึกษาที่ระดับนัยสำคัญ .012

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอลำปาง จังหวัดน่าน

ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่ปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม ส่วนมากจะมาจาก การไม่ได้บันทึกข้อมูล ซึ่งเป็นมาตรฐานตัวชี้วัดที่ 8 โดยสาเหตุหลักที่เกษตรกรนั้นไม่ได้บันทึกข้อมูล อาจจะเป็นเพราะว่าการบันทึกข้อมูลนั้นเป็นวิธีที่ละเอียด และซับซ้อน อีกทั้งส่วนมากเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ไม่ค่อยได้รับการศึกษาที่สูง จึงทำให้ขั้นตอนของการบันทึกเป็นปัญหาของเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล

ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

เกษตรกรอยากให้มีแหล่งความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม ต้องการให้ภาครัฐและเอกชน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาที่เกษตรกรประสบอยู่ให้ตรงจุดและชัดเจน การเข้าไปติดตามเป็นสิ่งสำคัญ จัดการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรอย่างน้อยปีละ 2 ครั้งเกี่ยวกับความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม จึงอยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือในด้านการส่งเสริมอาชีพ หลังจากเกษตรกรหันมาปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมทำให้สุขภาพของตนเองดีขึ้น การเจ็บป่วยลดลงจากการทำเกษตรเคมี

อภิปรายผล

ความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสมในพื้นที่อำเภอลำปาง จังหวัดน่าน เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple regressions) พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ (มีความสัมพันธ์เชิงลบ) กับความความรู้ในการปลูกหม่อนตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร

การปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสมในพื้นที่อำเภอลำปาง จังหวัดน่าน เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple regressions) พบว่า เพศ และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสม

สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

การติดต่อเจ้าหน้าที่ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสมในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่าการติดต่อเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้นแต่ความรู้ลดลง ทั้งนี้อาจมาจากการติดต่อของเกษตรกรนั้นต้องการข้อมูลในทางการปฏิบัติ แต่ข้อมูลความรู้ส่วนมากเป็นข้อมูลเชิงวิชาการที่จัดทำ การเผยแพร่ในรูปแบบเอกสาร และใช้ภาษาที่ยากแก่การเข้าใจ อีกทั้งเมื่อมีการไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ มักได้รับแจกเอกสารรวมไปถึงการให้ข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ไม่ตรงกับความต้องการในทางปฏิบัติ ที่จะสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้จริง จึงทำให้เกษตรกรบางท่านเกิดความสับสนและไม่เข้าใจถึงวิธีการปฏิบัติ ซึ่งขัดแย้งกับ (อัญชลี, 2548) ที่ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับลำไย พบว่า การเข้ารับการฝึกอบรม และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสม อีกทั้งขัดแย้งกับ (ศราวุธ, 2548) ที่ได้ทำการศึกษาพบว่า การติดต่อเจ้าหน้าที่โครงการหลวงมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามระบบเกษตรกรที่เหมาะสม เพราะเกษตรกรที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของ GAP จะมีโอกาสได้พบปะเจ้าหน้าที่ได้มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรอง เพราะเจ้าหน้าที่ที่จะต้องมาดูแลเกษตรกรที่ได้รับการรับรอง GAP ในทุกระบวนการผลิต การดูแล และการเก็บเกี่ยวผลผลิต ให้สะอาด ปลอดภัยจากสารพิษ ซึ่งพบปะระหว่างเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ จะช่วยสร้างโอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้และเทคโนโลยี สามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ของตนเองได้ รวมถึงได้สอบถามปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น และดูแลวิธีการรักษา การใช้สารเคมีต่างๆ ทำให้เกษตรกรปฏิบัติตามระบบการเกษตรที่เหมาะสม

เพศ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสมในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า เพศชายนั้นถือว่าเป็นเพศที่มีความเป็นผู้นำด้านการทำงาน และมีความอดทนแข็งแรงด้านร่างกายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับ (สิริพงศ์ และคณะ, 2560) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศของเกษตรกรกับ ความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติงานตามขั้นตอน การมีส่วนร่วม และความพึงพอใจต่อโครงการฯ พบว่า เกษตรกรที่มีเพศต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติของโครงการฯ อยู่ในระดับที่มั่นใจในการนำไปใช้ ระดับของการปฏิบัติตามขั้นตอนของโครงการฯ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของโครงการฯ และ ความพึงพอใจต่อโครงการฯ อยู่ในระดับมาก โดยประเด็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ (พัชราภรณ์ และจิตผกา, 2552) ที่พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับเงาะ คือ เกษตรกรเพศชายและหญิงมีการยอมรับการปฏิบัติตามระบบการผลิตทางการเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับเงาะแตกต่างกัน เนื่องจากเกษตรกรชายส่วนใหญ่ มักจะเป็น

หัวหน้าครอบครัว ที่มักจะได้รับโอกาสในการเข้าร่วมอบรมมากกว่าเกษตรกรหญิง ทำให้มีความรู้และความเข้าใจและมีแนวโน้มในการยอมรับมากกว่าเกษตรกรหญิง

การศึกษา มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสมในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ถือเป็นส่วนสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติ การศึกษาสูงมีการปฏิบัติมาก อาจจะเป็นเพราะช่วงเวลาที่เราได้ศึกษาหาความรู้นั้นจะต้องนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน โดยเกษตรกรต้องดูแลเอาใจใส่ทั้งคุณภาพ ผลผลิต ความต้องการของผู้บริโภค และราคา ทั้งหมดนี้จะต้องพึ่งความรู้จากการศึกษามาเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ สิริพงษ์ และคณะ (2560) กล่าวว่า ระดับการศึกษา ประสิทธิภาพในการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสมมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกผักโดยรวม เนื่องจากเกษตรกรมีการปฏิบัติมาก มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลาในด้านของเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติการเกษตรที่เหมาะสม โดยเกษตรกรต้องดูแลเอาใจใส่เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ได้คุณภาพตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และด้านราคาของผลผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของผู้บริโภค เรียนรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งถ้าเรามีการศึกษาที่สูงขึ้น จะทำให้ระดับความรู้เรามีมากยิ่งขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ขอเสนอข้อคิดเห็นบางประการ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการหาแนวทางให้ความรู้แก่เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีการหาความรู้ และการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสมที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น รวมทั้งอาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. จากผลการศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลายประเด็น เช่น การบันทึกข้อมูล จึงต้องการให้กรมหม่อนไหมจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูลตามหลักการเกษตรที่เหมาะสม

2. จากผลการศึกษา พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่บ่อยขึ้น พบว่าความรู้ลดลง ดังนั้นควรมีการทบทวนถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ในแต่ละครั้งว่าความรู้ที่ให้กับเกษตรกรนั้นตรงกับความต้องการของเกษตรกรหรือไม่ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาได้จริงในพื้นที่หรือไม่ ซึ่งจะช่วยให้การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ในแต่ละครั้ง เกิดประโยชน์สูงสุดกับเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของผู้ปลูกหม่อนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน จึงมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเท่านั้น ซึ่งยังคงเหลืออีกหลายปัจจัยที่ยังไม่ได้ทำการศึกษา ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม เช่น ด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ แหล่งเงินทุน ทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่
2. ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน ในภาคหรือจังหวัดอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบว่าเกษตรกรมีระดับความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม มีความแตกต่างกันหรือไม่ แตกต่างกันอย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปอ้างอิง หรืออธิบายสรุปผลการวิจัยได้กว้างขึ้น
3. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพร่วมด้วย เพื่อประกอบกับผลการศึกษาเชิงปริมาณ โดยมีการเจาะลึกในด้านต่างๆที่เกษตรกรยังขาดความรู้ ได้แก่ ด้านการบันทึกข้อมูล เป็นต้น
4. ควรจะมีการศึกษา ทดลอง หรือวิจัยแปรรูปผลผลิตเพื่อยืดอายุ เพิ่มมูลค่า และได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เป็นทางเลือกให้ผู้บริโภค
5. ควรทำงานวิจัยที่มีความต่อเนื่อง และผู้วิจัยสามารถติดตามการปฏิบัติงานของเกษตรกรเป็นระยะเวลาหนึ่ง โดยที่ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวิจัยมากที่สุด ซึ่งอาจจะทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ ในการทำงานวิจัยเพิ่มมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการเกษตร. 2533. การตรวจรับรองคุณภาพ GAP สำหรับพืช. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- _____. 2545. เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับพืชต่างๆ. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- _____. 2556. GAP พืชอาหาร มกษ. 9001-2556. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1.
- คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี. 2556. แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ 4. นนทบุรี: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จุฑามาศ สิทธิขวา. 2542. ความต้องการรับรู้ข่าวสารของผู้บริหาร อาจารย์ ข้าราชการ จากงานประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดาราวรรณ ศรีสุกใส. 2542. การเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์ โครงการรถไฟฟ้า ที่มีผลต่อความรู้ทัศนคติการใช้รถไฟฟ้า บีทีเอส. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนพล สมักรการ. 2550. ความหมายของความรู้. กรุงเทพฯ: โอดีทีปริ้นท์.
- ธรรมรส โชติคุณุชร. 2519. ความหมายของการปฏิบัติเกี่ยวกับการกระทำหรือพฤติกรรมเกี่ยวกับสมอง อารมณ์ ความคิด และความรู้สึก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นพพร กองพันธ์. 2552. การสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://nutrition.anamai.moph.go.th/temp/files/report51-52.pdf> (6 พฤษภาคม 2560).
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2542. การสื่อสารการณรงค์เชิงยุทธศาสตร์เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์. กรุงเทพฯ: ไร่เขียว.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ. 2531. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ปรมะ สตะเวทิน. 2541. การสื่อสารมวลชนกระบวนการและทฤษฎี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2522. **ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ผกาวรรณ วัชรประดิษฐ์. 2535. **ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพของชาวบ้านสันโป่ง ตำบลบ้านกาด กิ่งอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรพิมล เจียมนาครินทร์. 2539. **ความรู้ คือ ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และโครงสร้างที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้า**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531. **วิธีการวิจัย ทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชราภรณ์ เพ็ชรทอง และจิตผกา ธนปัญญาธิวงศ์. 2552. **การยอมรับการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพเกษตรดีที่เหมาะสม สำหรับเงาะของเกษตรกร อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. 2554. **การบริหารงานพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพศาล หวังพานิช. 2526. **การวัดผลการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เรณู กาวิละ. 2537. **ความรู้ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับปากมดลูกและรับบริการการตรวจมะเร็งปากมดลูกในสตรี อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศราวุธ เหล่าอนุสรณ์. 2548. **ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตผักตามระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพื้นที่สูงเชียงราย. 2556. **GAP ในประเทศไทย**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.kasetdoichang.com/project/view_project.php?id_view=28 (6 ตุลาคม 2557).
- สมเพชร ขัติยะ. 2545. **การใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตถั่วเหลืองของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://qmis.stou.ac.th/qa/EQA_3/KPI_EQA/KPI_3/12_Agriculture/54/59_Sompet.pdf (6 พฤษภาคม 2560).
- สมพงษ์ ไกพจน์ และวิโรจน์ แก้วเรือง. 2555. **การศึกษาพิษวิทยาของสารสกัดผลหม่อน**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.qsds.go.th/research/file/179.pdf> (6 พฤษภาคม 2560).

- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. 2547. **จิตวิทยาสังคมทฤษฎีและการประยุกต์**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ, สมชัย อนุสนธิ์พรเพิ่ม, ศุภิมา ธนะจิตต์ และธานี ศรีวงศ์ชัย. 2560. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเพศ อายุ และการศึกษาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตภัณฑ์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ. **แก่นเกษตร**, 45(2), 341-350.
- สิริรัตน์ พิชิตพร. 2546. **ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2547. **การประเมินโครงการ: หลักการประยุกต์**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. 2535. **การสื่อสารกับสังคม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี กุณพงศ์. 2548. **ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลำไยในจังหวัดลำพูน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Bloom, B. S., Hasting, T. & Madaus, G. F. 1971. **Handbook on Formative and summative Evaluation of student Learning**. New York: Mc Graw-Hill.
- Kast, T. & Rosenzweig, M. 1970. **Organization and Management Systems Approach (Management)**. New York: Me Graw-Hill.
- Schmenhorn, H. & Osborn, A. 1982. **Organizational Behavior**. New York: Mc Graw-Hill.
- Tolman, E. C., & Honzik, C. H. 1930. Introduction and removal of reward, and maze performance in rats. **PsycINFO**, 40(20), 118-130.
- Yamane, T. 1999. **Principle Statistical**. New York: Mc Graw-Hill.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

เรื่อง ความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สำหรับสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร เพื่อศึกษาความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ของการศึกษาปริญญาโท สาขาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความรู้ตามแนวการปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูก
หม่อน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่
เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

การตอบแบบสัมภาษณ์จะเป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการ และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อ
ผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย \checkmark ลงใน [] ที่ท่านเห็นว่าถูกต้องหรือเติมข้อความให้สมบูรณ์ที่สุด

ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล

1. เพศ [] ชาย
[] หญิง
2. ปัจจุบันมีอายุ.....ปี (เกิน 6 เดือนคิดเป็น 1 ปี)
3. สถานภาพ
[] โสด
[] สมรส
[] หม้าย หรือ หย่าร้าง
4. ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดที่ได้รับ
[] ไม่ได้รับการศึกษา หรือไม่จบการศึกษาชั้นบังคับ
[] ประถมศึกษาชั้นบังคับ
[] มัธยมศึกษาตอนต้น
[] มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.
[] อนุปริญญา หรือ ปวส.
[] ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจ

5. รายได้
 - 5.1 รายได้จากกรปลูกหม่อนตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP)บาท/ปี
 - 5.2 รายได้อื่นๆ.....บาท/ปี
 รายได้รวม.....บาท/ปี
6. พื้นที่ในการปลูกหม่อนตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP)ไร่
7. การถือครองที่ดิน
 - 7.1 เป็นที่ดินของตนเอง.....ไร่
 - 7.2 เป็นที่ดินเช่าผู้อื่น.....ไร่
 รวม.....ไร่

8. จำนวนแรงงานรวมในการปลูกหม่อนตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP)คน

8.1 แรงงานในครอบครัว.....คน

8.2 แรงงานจ้าง.....คน

ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางสังคม

9. ประสบการณ์ในการปลูกหม่อนตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP)ปี

10. ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา พ.ศ. 2559- พ.ศ. 2560 ท่านเคยได้รับการอบรมตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) หรือไม่

ไม่เคย

เคย..... ครั้ง

จากแหล่งใด

กรมหม่อนไหม

บริษัทเอกชน

เกษตรจังหวัด

เกษตรอำเภอ

เกษตรตำบล

อื่นๆ.....

11. ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา พ.ศ. 2559- พ.ศ. 2560 ท่านเคยได้รับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP)ครั้ง

เรื่องที่ติดต่อ (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

แหล่งน้ำ

พื้นที่ปลูก

การใช้วัสดุอันตรายทางการเกษตร

กระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

การเก็บรวบรวมและการขนย้ายผลิตผล

สุขภาพและการให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

การบันทึกข้อมูล

12. ท่านได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 กลุ่ม)

- ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย
- กลุ่มสหกรณ์เพื่อการเกษตร
- กลุ่มผู้ปลูกหม่อนตามแนวปฏิบัติการเกษตรดีที่เหมาะสม
- กลุ่มออมทรัพย์
- กลุ่มอื่นๆ (โปรดระบุ).....

รวมแล้วท่านเป็นสมาชิกทั้งหมด.....กลุ่ม

13. ในรอบปี 2560 ท่านได้รับข่าวสารการปลูกหม่อนแบบการเกษตรดีที่เหมาะสม หรือไม่

- ไม่ได้รับ
- ได้รับ

กรณีได้รับท่านได้รับจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 แหล่ง)

- วิทยุ
- โทรทัศน์
- หนังสือพิมพ์
- นิตยสาร/วารสาร
- เอกสารต่างๆ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์
- เพื่อนบ้าน
- อินเทอร์เน็ต
- เจ้าหน้าที่

ตอนที่ 2 ระดับความรู้ในการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] ที่ท่านเห็นว่าถูกต้องหรือเติมข้อความให้สมบูรณ์ที่สุด

ความรู้ตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม	ใช่	ไม่ใช่
ด้านแหล่งน้ำ		
1. ใช้น้ำจากแหล่งใดก็ได้มาใช้ในการปลูกหม่อน		
2. น้ำที่ไหลผ่านคอกสัตว์นำมาใช้ในการปลูกหม่อนได้		
3. น้ำสำหรับละลายปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องไม่ทำให้ประสิทธิภาพของปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตรลดลง		
ด้านพื้นที่ปลูก		
4. สารเคมีที่ใช้ฉีดพ่นหรือให้ทางดิน ใช้ในการฆ่าเชื้อในดินได้แต่ต้องจดบันทึก		
5. ควรมีการเก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 5 ครั้ง ต่อปี		
6. ควรมีการจัดทำประวัติการใช้ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี		
ด้านวัตถุอันตรายทางการเกษตร		
7. วัตถุอันตรายทางการเกษตรชนิดต่างๆต้องเก็บเป็นสัดส่วนในสถานที่เฉพาะ		
8. งดการใช้สารเคมีก่อนการเก็บเกี่ยว 15 วัน		
9. สารเคมีที่ใช้หมดแล้ว ภาชนะสามารถเผาทำลายได้		
ด้านกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว		
10. สิ่งซบถ่ายของคนสามารถนำมาเป็นปุ๋ยได้		
11. ปุ๋ยอินทรีย์ที่นำมาใช้ต้องผ่านการหมักสมบูรณ์		
12. เมล็ดพันธุ์ที่นำมาใช้ต้องทราบแหล่งที่มา		
ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว		
13. ต้องแยกภาชนะบรรจุของเสียและวัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างชัดเจน		
14. เก็บเกี่ยวต้องใช้เครื่องมือเฉพาะสำหรับพืชชนิดนั้นๆ		
15. เก็บเกี่ยวผลผลิตเมื่อใดก็ได้ ตามตลาดต้องการ		
ด้านการเก็บรวบรวมและการขนย้ายผลิตผล		
16. วางผลผลิตกับพื้นได้โดยตรง		

ความรู้ตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม	ใช่	ไม่ใช่
17. พาชนะที่ใช้ขนย้ายต้องสามารถรักษาคุณภาพผลผลิต		
18. ผลผลิตที่บรรจุภาชนะแล้ว มีการส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันที		
ด้านสุขภาพและการให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน		
19. ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานแก่ผู้ปฏิบัติงาน		
20. ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี		
21. ผู้เจ็บป่วยที่อาจนำโรคสู่ผลผลิตเข้าในบริเวณที่ปฏิบัติงานได้		
ด้านการบันทึกข้อมูล		
22. ทบทวนการปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง		
23. การบันทึกข้อมูลไม่จำเป็นต้องแยกเป็นฤดูกาล		
24. เก็บรักษาเอกสารบันทึกข้อมูลอย่างน้อย 2 ปี		

ตอนที่ 3 ระดับการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] ที่ท่านเห็นว่าถูกต้องหรือเติมข้อความให้สมบูรณ์ที่สุด

หมายเหตุ	ระดับการปฏิบัติมากที่สุด (ปฏิบัติทุกอย่าง/ทุกครั้ง)	เท่ากับ 5
	ระดับการปฏิบัติมาก (ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่/เกือบทุกครั้ง)	เท่ากับ 4
	ระดับการปฏิบัติปานกลาง (ปฏิบัติและไม่ปฏิบัติเท่าๆกัน)	เท่ากับ 3
	ระดับการปฏิบัติน้อย (ปฏิบัติจะน้อยกว่าไม่ปฏิบัติ)	เท่ากับ 2
	ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด (ปฏิบัติน้อยครั้งมาก)	เท่ากับ 1

การปฏิบัติการเกษตรดีที่เหมาะสม	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
ด้านแหล่งน้ำ					
1. ท่านเก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิตส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับรองระบบคุณภาพ					
2. ท่านจัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน เช่น น้ำจากห้องสุชา น้ำทิ้งต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูก					
3. ท่านดูแลระบบน้ำภายในแปลงให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ					
4. ท่านมีวิธีให้น้ำที่เหมาะสมกับความต้องการของหม่อนมากน้อยเพียงใด					
ด้านพื้นที่ปลูก					
5. ท่านเก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิตส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการ หรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ					
6. ท่านจดบันทึกข้อมูลชนิดสารเคมีหลังจากที่ใช้สารเคมีที่ใช้กับดิน					
7. ท่านดูแลพื้นที่ปลูกหม่อนเพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของดิน					
8. ท่านปลูกหม่อนให้เหมาะสมกับชนิดของดิน					
9. ท่านมีการจัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี					
ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร					
10. ท่านไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรมากกว่า 2 ชนิดผสมกัน เว้นแต่จะเป็นคำแนะนำของหน่วยงานราชการ หรือมีข้อมูลทางวิชาการรับรอง					

การปฏิบัติการเกษตรดีที่เหมาะสม	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
11. ท่านใช้ระบบการจัดการศัตรูหม่อนแบบผสมผสานที่เหมาะสม เพื่อลดการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร					
12. ท่านทำความสะอาดอุปกรณ์พ่นสารเคมีภายหลังการใช้งานทุกครั้ง					
13. ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้หมดแล้วท่านมีการทำลายอย่างถูกวิธีมากน้อยเพียงใด					
14. ผู้ปฏิบัติงานมีการทำความสะอาดร่างกายทันที หลังการพ่นสารเคมี					
ด้านกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว					
15. ท่านมีแผนควบคุมการผลิตเพื่อให้ได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์โดยใช้หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี					
16. ท่านสามารถตรวจสอบถึงแหล่งที่มาและประวัติของหม่อนที่นำมาปลูกได้					
17. ท่านมีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนด้านจุลินทรีย์ เคมี และกายภาพ					
18. ท่านมีอุปกรณ์การเกษตรที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน					
19. ส่วนของหม่อนที่มีโรคเข้าทำลาย ท่านนำไปเผาออกแปลงปลูก					
ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว					
20. ท่านเก็บเกี่ยวผลิตผลที่มีอายุการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม					
21. ท่านมีสถานที่เก็บอุปกรณ์เป็นสัดส่วน โดยแยกจากกลุ่มสารเคมี					
22. ท่านป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุอันตราย โดยการไม่วางผลิตผลสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง					
23. ท่านแยกภาชนะบรรจุของเสียและวัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างชัดเจน					
24. ท่านป้องกันสัตว์เลื้อยคลานให้อยู่ในบริเวณที่ปฏิบัติงาน เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดพาหะนำโรค					
ด้านการเก็บรวบรวมและการขนย้ายผลิตผล					
25. การจัดการด้านสุขลักษณะ เพื่อป้องกันอันตรายและสิ่งแปลกปลอม					
26. ท่านใช้วัสดุปูรองพื้นในบริเวณพักผลิตผล ที่เก็บเกี่ยวแล้ว					
27. ท่านขนย้ายผลิตผลในแปลงปลูกด้วยความระมัดระวัง					

การปฏิบัติการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
28. เมื่อบรรจุผลิตผลแล้ว มีการส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันที					
29. พาหนะที่ท่านใช้ขนย้ายต้องสามารถรักษาคุณภาพของผลิตผลได้					
ด้านสุขภาพและการให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน					
30. ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจ ด้านสุขภาพของตนเอง					
31. มีการดูแลสุขภาพของตนเอง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตผล					
32. ท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพของตนเอง ที่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน					
33. ท่านมีสุขภาพที่ดีและพร้อมที่จะปฏิบัติงานของตนเอง มากน้อยเพียงใด					
34. ท่านมีการตรวจสุขภาพของตนเอง อย่างสม่ำเสมอ					
ด้านการบันทึกข้อมูล					
35. ท่านมีการบันทึกข้อมูลประจำแปลงปลูกอย่างสม่ำเสมอ					
36. ท่านมีการบันทึกข้อมูลการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวอย่างต่อเนื่องเพียงใด					
37. ท่านมีการระบุเครื่องหมายแสดงการผลิต ให้สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาของผลิตผล					
38. ท่านเก็บรักษาข้อมูลการปฏิบัติงานอย่างน้อย 2 ปีได้ดีเพียงใด					
39. ท่านทบทวนด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือทบทวนบันทึกข้อมูลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งได้ดีเพียงใด					

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรค รวมถึงข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามแนวเกณฑ์ที่เหมาะสมของ
เกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดเชียงใหม่

ในระยะเวลาที่ผ่านมาเกษตรกรประสบปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม
แนวเกณฑ์ที่เหมาะสมในประเด็นสำคัญๆ ต่อไปนี้หรือไม่ และเกษตรกรมีข้อเสนอแนะแนวทางการ
แก้ไขปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

ภาพผนวก ข

ภาพประกอบการลงพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

ภาพผนวกที่ 1 การประชุมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ภาพผนวกที่ 2 การเก็บข้อมูลเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสม
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ภาพผนวกที่ 3 แปลงหม่อนของเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ภาคผนวก ค

ประวัติผู้วิจัย

บรรณานุกรม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายจักรพันธ์ พรหมเกียง
เกิดเมื่อ	3 กันยายน 2533
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2557 ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พ.ศ. 2553 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนธรรมราชาศึกษา จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2558 เจ้าหน้าที่ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดเชียงใหม่

